शिकू आनंदे मराठी

(विद्यार्थी कृतिपुस्तिका)

इयत्ता : पहिली

समग्र शिक्षा अंतर्गत

NIPUN BHARAT

ज्ञानसेवा तु साफल्यम्

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

शिकू आनंदे मराठी : विद्यार्थी कृतिपुस्तिका : इयत्ता पहिली

- **प्रवर्तक** : शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, महाराष्ट्र शासन
- **प्रकाशक** : राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- **प्रेरणा** : **मा. वन्दना कृष्णा (भा.प्र.से.)**
  अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- **मार्गदर्शन** : **मा. विशाल सोळंकी (भा.प्र.से.)**
  आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
  मा. राहुल द्विवेदी (भा.प्र.से.)
  राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- **संपादक** : **मा. एम. देवेंदर सिंह (भा.प्र.से.)**
  संचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- **सहसंपादक** : **मा. रमाकांत काठमोरे**
  सहसंचालक, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- **कार्यकारी संपादक** : **डॉ. कमलादेवी आवटे**
  उपसंचालक (भाषा विभाग), राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
  डॉ. राजेश बनकर
  उपविभागप्रमुख, मराठी विभाग, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
  निता जाधव
  अधिव्याख्याता, मराठी विभाग, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
  मनिषा ताठे
  अधिव्याख्याता, मराठी विभाग, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- **संपादन सहाय्य** : **डॉ. नंदा भोर**
  विषय सहायक, मराठी विभाग, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
  मनिषा राजपूत
  विषय सहायक, मराठी विभाग, राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
- **प्रथम आवृत्ती** : जानेवारी २०२२
- **अर्थसाहाय्य** : समग्र शिक्षा, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई.
- **मुद्रक** : रुना ग्राफिक्स, पुणे.

- © सर्व हक्क प्रकाशकाच्या स्वाधीन.

शिकू आनंदे मराठी

(विद्यार्थी कृतिपुस्तिका)

इयत्ता : पहिली

समग्र शिक्षा अंतर्गत

NIPUN BHARAT

नाव : ____________________

शाळा : ____________________

इयत्ता : ____________ तुकडी : ________

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	पाठ	पृष्ठ क्र.
१.	अग्गोबाई ढग्गोबाई	१
२.	बीज	३
३.	माझे खेळ	४
४.	माझे मित्र	५
५.	माझे कुटुंब	८
६.	वाचनपूर्व व लेखनपूर्व तयारी	१०
७.	क म आ ल ा	१३
८.	पाऊस	१६
९.	कावळ्याची हुशारी	१७
१०.	माझी शाळा	१८
११.	गमती शोध	२०
१२.	इ घ र ई ि ब ी	२२
१३.	आई, मला दे ना!	२६
१४.	उ न ु स प ऊ त ू	२८
१५.	मांजराची गंमत	३१
१६.	ए च ळ ह झ े	३४
१७.	बाजार	४०
१८.	द ड व ग ऐ ै	४२
१९.	ध य फ ओ ज श ो	४६
२०.	माझा घोडा	५०
२१.	असे कसे?	५१
२२.	लोठेबाबा	५३
२३.	गाडी आली गाडी आली	५५
२४.	जत्रा	५७
२५.	ण ख थ औ भ ौ	५९
२६.	ट ढ ठ छ ष	६१
२७.	वेडं कोकरू	६३
२८.	क्ष ज्ञ अ ॲ ऑ अं अ:	६४
२९.	वाचनपाठ – ४	६८
३०.	रेघ लहान झाली	७०
३१.	जंगलात ठरली मैफल	७२
३२.	माझा भारत	७५

कृतिपुस्तिका समजून घेऊ या...

(१) कृतिपुस्तिकेतील कृती या संबंधित इयत्तेच्या पाठ्यपुस्तकातील आशय तसेच ‘निपुण भारत’ अभियानांतर्गत पायाभूत साक्षरतेसाठी निश्चित करण्यात आलेल्या अध्ययन निष्पत्तींवर आधारित आहेत. (२) कृतिपुस्तिकेमधील सर्व कृती विद्यार्थ्यांने स्वत: करणे अपेक्षित आहे. (३) विद्यार्थ्याने कृती करताना आवश्यक तेथे पाठ्यपुस्तक व पूरक संदर्भ साहित्याची मदत घ्यावी. (४) कृती करताना गरज असेल तेथे शिक्षक, कुटुंबातील सदस्य, सहकारी यांनी विद्यार्थ्याला मदत करावी. (५) ‘प्रत्येक मूल शिकू शकते’ हा विश्वास मनात बाळगून प्रत्येक विद्यार्थ्याला या कृतिपुस्तिकेतील विविध कृतींच्या मदतीने शिकण्याच्या प्रक्रियेत सहभागी करून घ्यावे. (६) कृतिपुस्तिकेतील कृती विद्यार्थ्यांच्या मूल्यमापनासाठी नसून, त्यांच्या भाषिक कौशल्य विकसनासाठी व संबोधांच्या दृढीकरणासाठी आहेत. (७) विद्यार्थ्यांना कृती पूर्ण करण्यास पुरेसे स्वातंत्र्य व वेळ द्यावा. (८) कृती पूर्ण करीत असताना शक्य तेथे विद्यार्थ्यांच्या दैनंदिन अनुभवविश्वाशी सांगड घालण्यात यावी. (९) कृतिपुस्तिकेतील कृती या नमुना स्वरूपात आहेत. इयत्तेच्या अपेक्षित अध्ययन निष्पत्ती साध्य करण्यासाठी गरजेनुसार इतर विविध कृतींचे आयोजन शिक्षकांनी करावे. (१०) सदर विद्यार्थी कृतिपुस्तिकेसंदर्भात शिक्षक, पालक व शिक्षणप्रेमी व्यक्ती यांच्या जर काही सुधारणात्मक सूचना असतील, तर त्यांचे स्वागत आहे. सदर सूचनांचा विचार करून कृतिपुस्तिकेच्या पुढील आवृत्तीमध्ये योग्य ते आवश्यक बदल केले जातील.

१. अग्गोबाई ढग्गोबाई

कृती १ : अग्गोबाई ढग्गोबाई ही कविता ऐक व अभिनयासह म्हण.

कृती २ : कवितेत आलेले वेगवेगळे आवाज सांग.

जसे : वाऱ्याचा सोऽऽ सोऽऽ

कृती ३ : खाली दिलेल्या शब्दांप्रमाणे तुला माहीत असलेले शब्द सांग.

जसे : टपटप, रपरप, झपझप,

कृती ४ : शब्दातील शेवटच्या अक्षराच्या आवाजासारख्या असणाऱ्या शब्दांच्या जोड्या जुळव.

सूम		धार
दार		ढुम
कळ		खडी
छडी		पाल
गाल		झळ

कृती ५ : तुला आवडणारे पावसाचे गाणे म्हण.

कृती ६ : चित्र बघ.
चित्रात काय दिसते ते सांग. तू अनुभवलेली पावसाची गंमत मित्रांना सांग.

कृती ७ : ठिपके जोडून चित्र पूर्ण कर. चित्र रंगव.

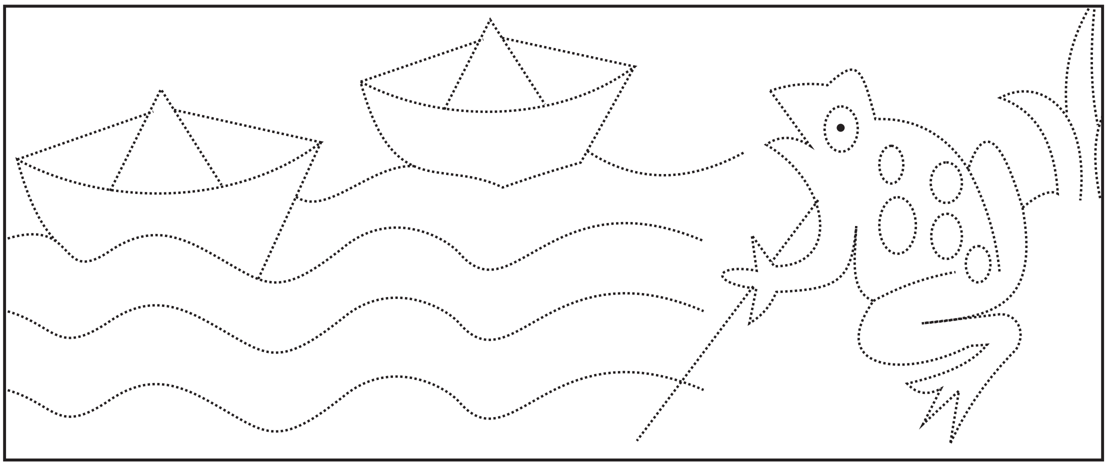

२. बीज

कृती १ : बीज ही कविता अभिनयासह म्हण.

कृती २ : शेवटी ‘त’ आवाज जोडून शब्द म्हण.

जसे : रुजत रांग···· , नाच····, भिज···· , वाज····, डुल···· ,

निज···· , गाज···· , हस···· , दारा···· , घरा···· , मना····

कृती ३ : शेवटी ‘न’ आवाज असणारा शब्द सांग.

जसे : छान, कान

कृती ४ : चित्र बघ. चित्रात दाखविलेल्या ‘बी’मध्ये कसा बदल होत गेला आहे ते मित्रांना सांग.

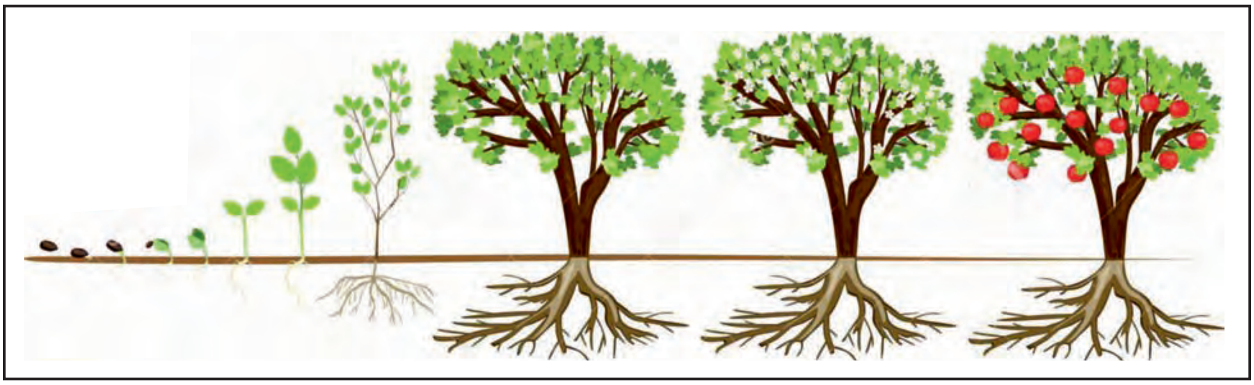

कृती ५ : शाळेत किंवा घरी कुंडीत बी लाव. त्याला रोज पाणी घाल.

कृती ६ : वेगवेगळ्या बिया जमवून त्यापासून नक्षी/चित्र तयार कर.

कृती ७ : तुझ्या घरी कोणकोणत्या बिया आहेत ते आई-बाबांना किंवा भाऊ-बहिणीला विचार आणि त्यांची नावे शाळेत आल्यानंतर तुझ्या शिक्षकांना सांग.

३. माझे खेळ

कृती १ : गाणे म्हण. त्यात आलेली खेळांची नावे सांग.

रविवार दिवस सुटीचा,
मिळून साऱ्यांनी खेळायचा.
कुणा आवडे लगोरी-लंगडी,
कुणी घालती सुंदर फुगडी.
अमीर, लीला, श्वेता, जॉन,
मिळून खेळती क्रिकेट छान.
विटीदांडूही खेळून झाला,
चमू मुलांचा दमून गेला.

कृती २ : चित्र पहा. वरील गाण्यातील कोणते खेळ चित्रात दिसतात ते सांग.

कृती ३ : चित्रातील कोणते खेळ तुला खेळायला आवडतात ते सांग.

कृती ४ : तुला आवडणारा खेळ कसा खेळतात ते सांग.

४. माझे मित्र

कृती १ : चित्र बघ. चित्रातील मुले काय करीत आहेत ते सांग.

कृती २ : तुझ्या मित्रांची नावे सांग.

कृती ३ : पुढील चित्र बघ. तुला माहीत असणाऱ्या पक्ष्यांची नावे सांग.

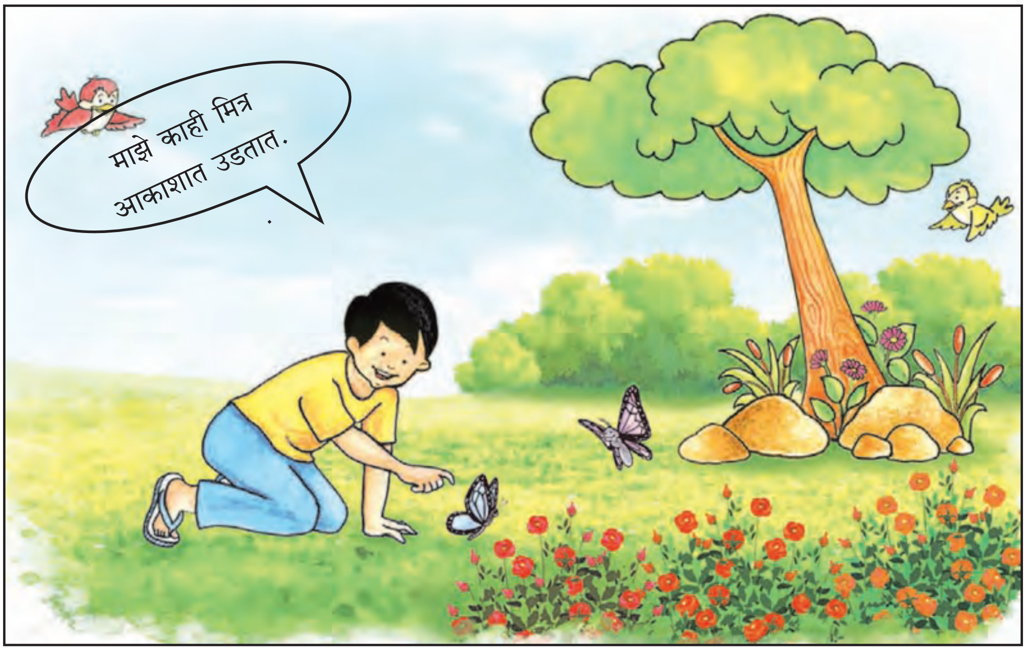

कृती ४ : खालील चित्र बघ. तुझ्या परिसरातील पाय नसलेल्या प्राण्यांची नावे सांग.

कृती ५ : खालील चित्र बघ. चित्रातील मुलाचे पाण्यात राहणारे मित्र कोण आहेत त्यांची नावे सांग.

कृती ६ : चौकटीत बोटांचे ठसे देऊन चित्र तयार कर.

कृती ७ : चित्र गिरव आणि रंगव.

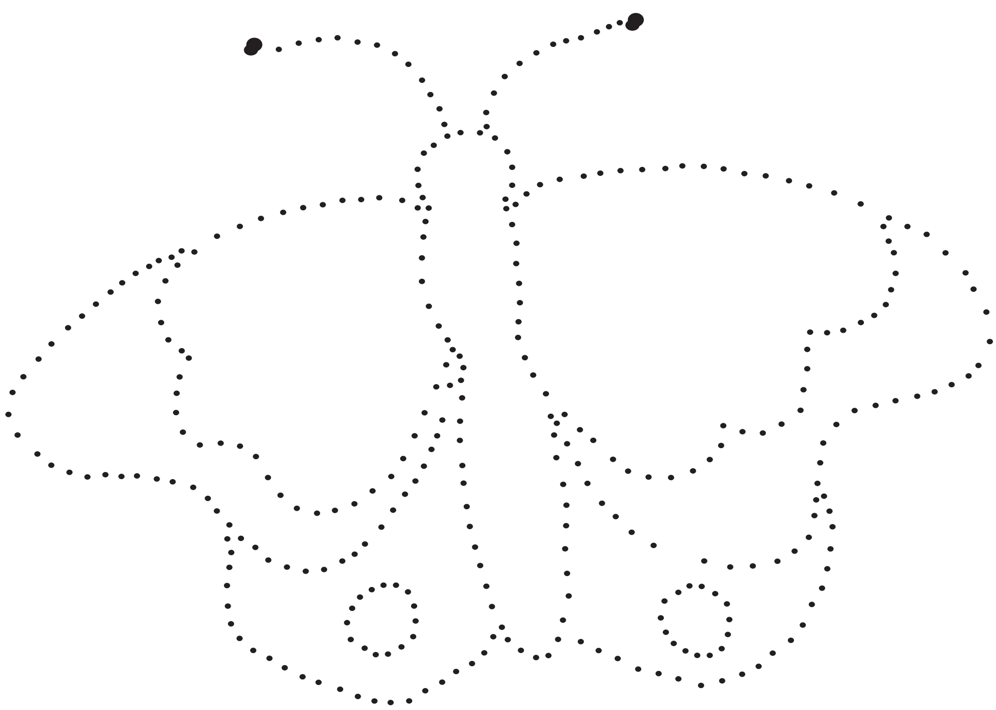

५. माझे कुटुंब

कृती १ : या चित्राप्रमाणे तुझ्या कुटुंबात कोण कोण आहेत ते सांग.

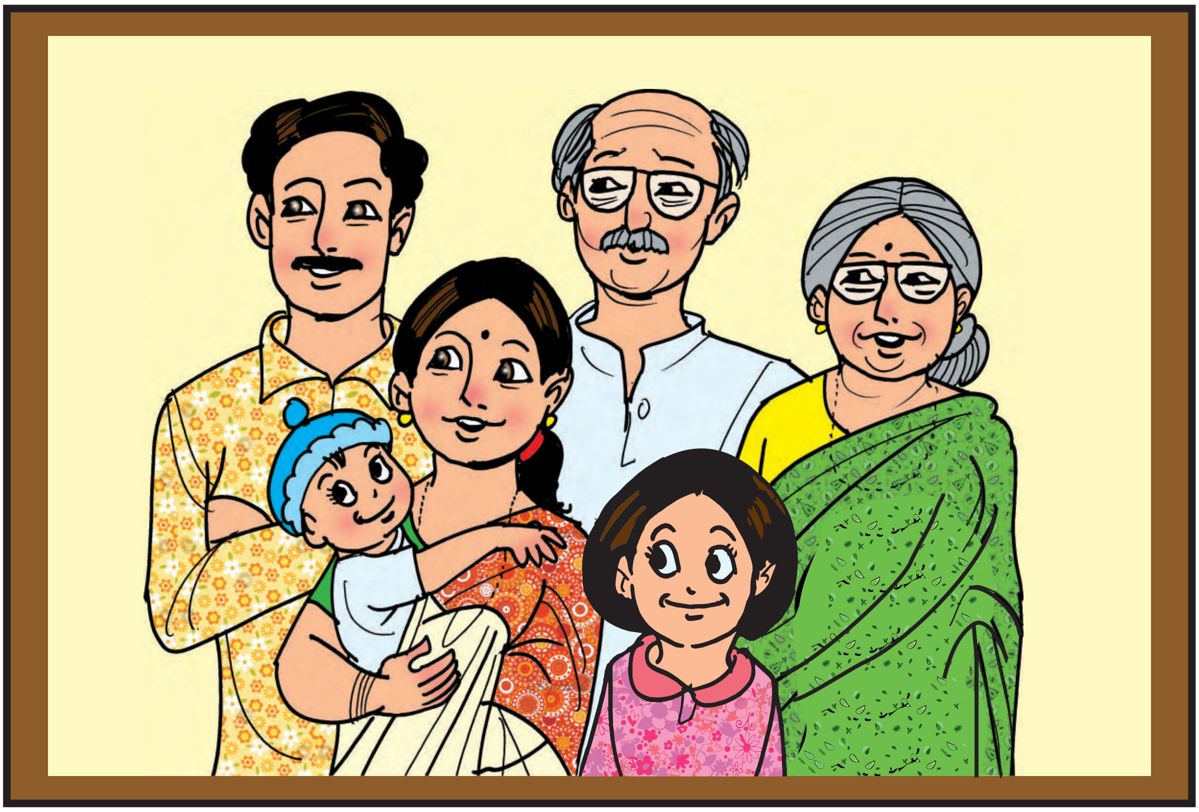

कृती २ : तुझ्या कुटुंबातील व्यक्तींची नावे सांग.

कृती ३ : तू कुटुंबात कोणाला कशी मदत करतोस/करतेस ते सांग.

कृती ४ : तुला घरातील कोणाची व कशी मदत होते ते सांग.

कृती ५ : तुझ्यासोबत कोणकोण खेळते ते सांग.

कृती ६ : चित्रात कोण कोण दिसते आहे? प्रत्येकासाठी नाव सुचव.
गोलातील वस्तूंपैकी कोणाला काय, काय आवडेल ते सांग.

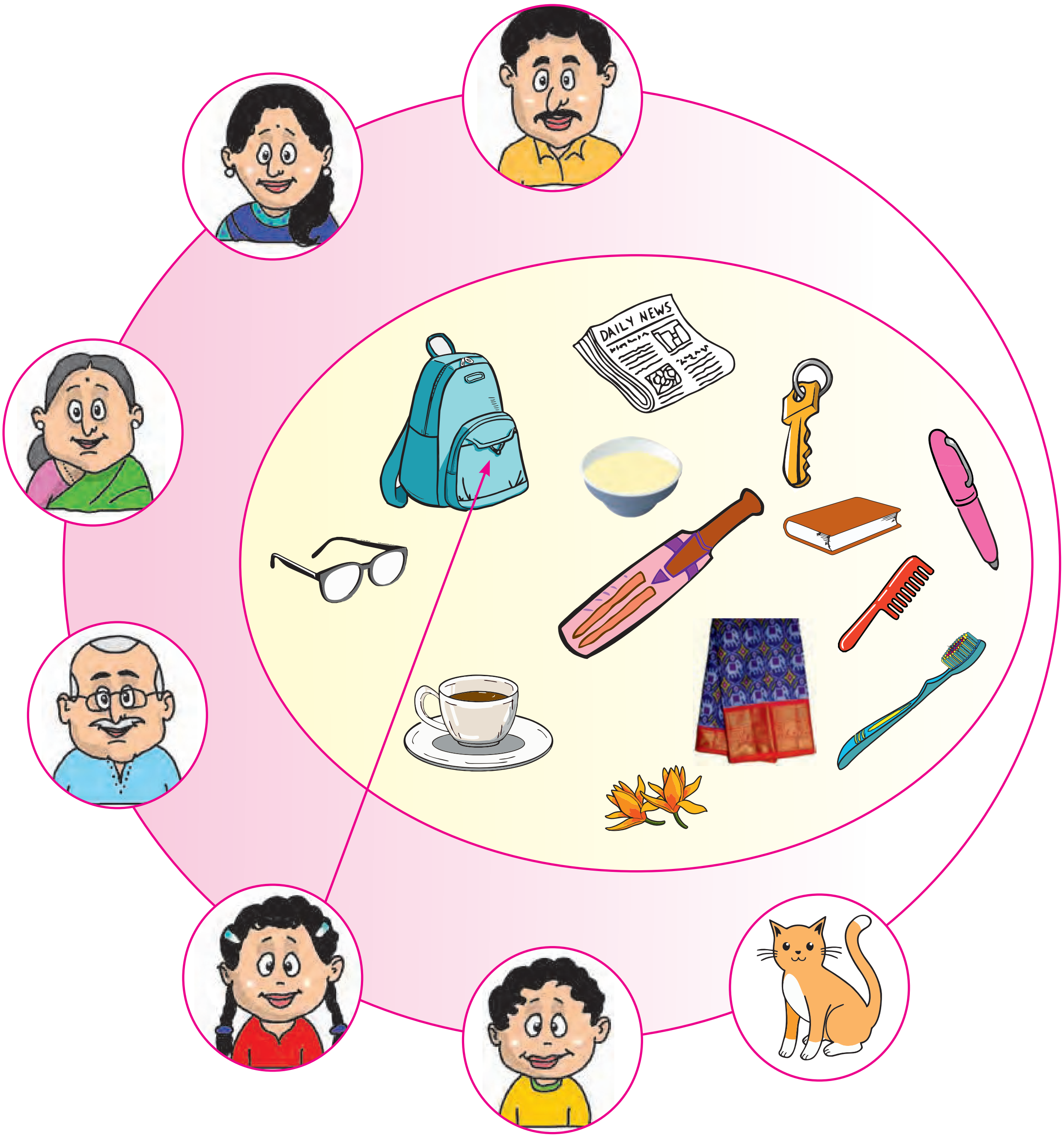

६. वाचनपूर्व व लेखनपूर्व तयारी

कृती १ : जोड्या जुळव.

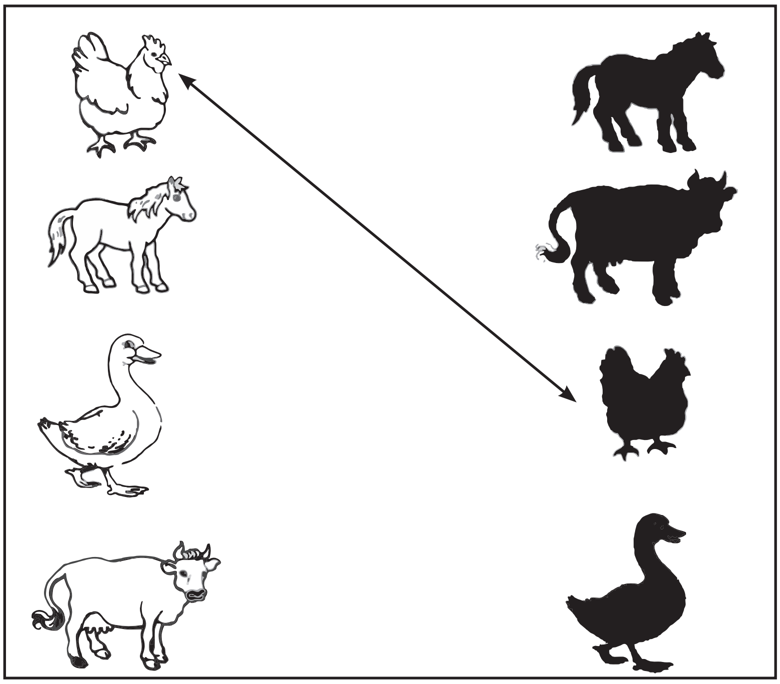

कृती २ : सावली शोध. गोल कर.

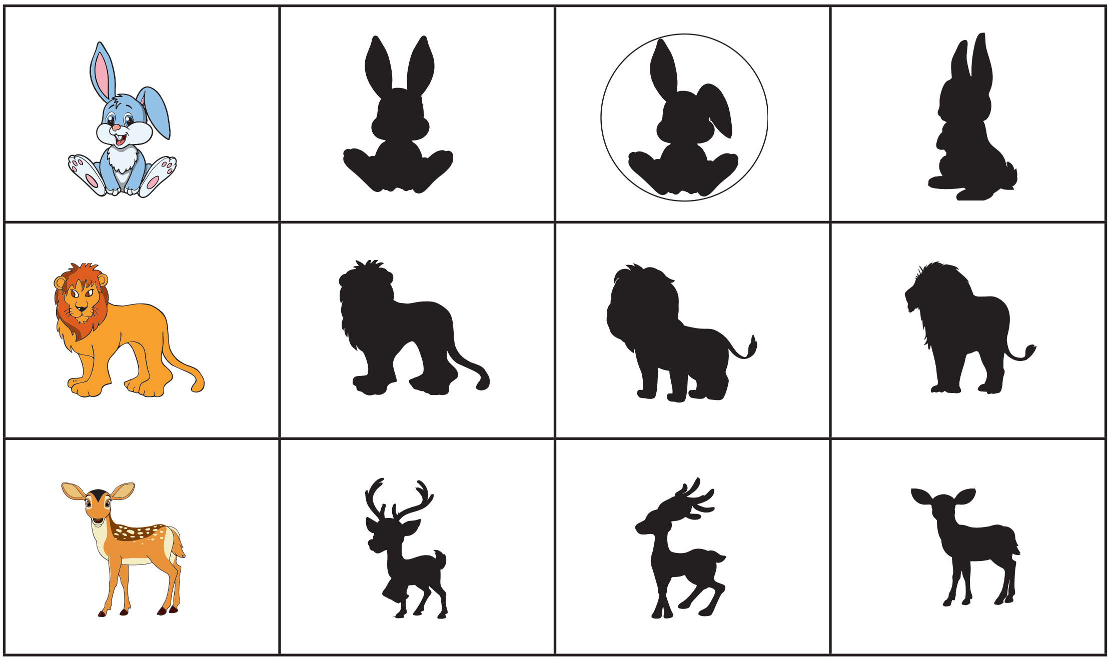

कृती ३ : सारख्या आकाराच्या जोड्या जुळव.

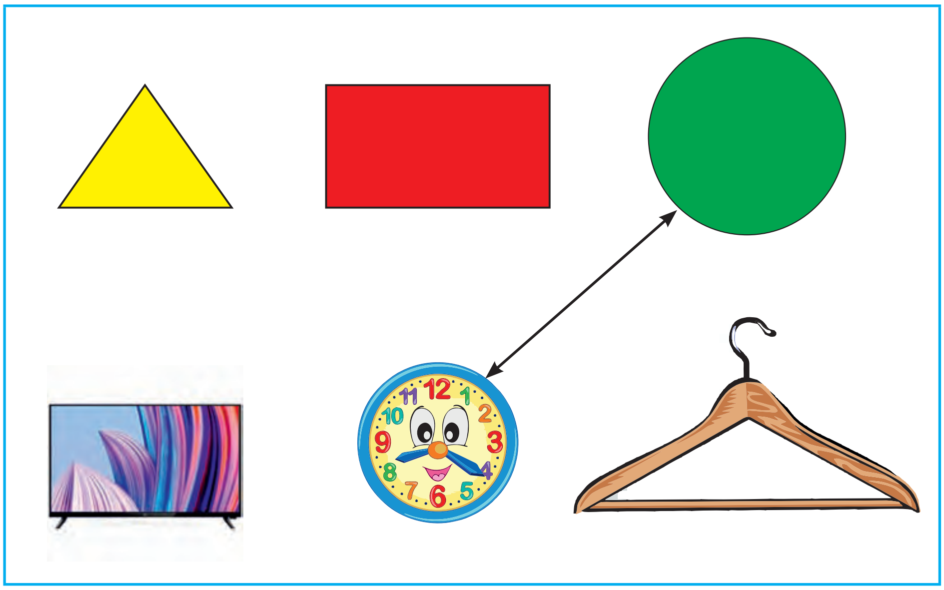

कृती ४ : दिलेल्या आकारांमध्ये रंग भर.

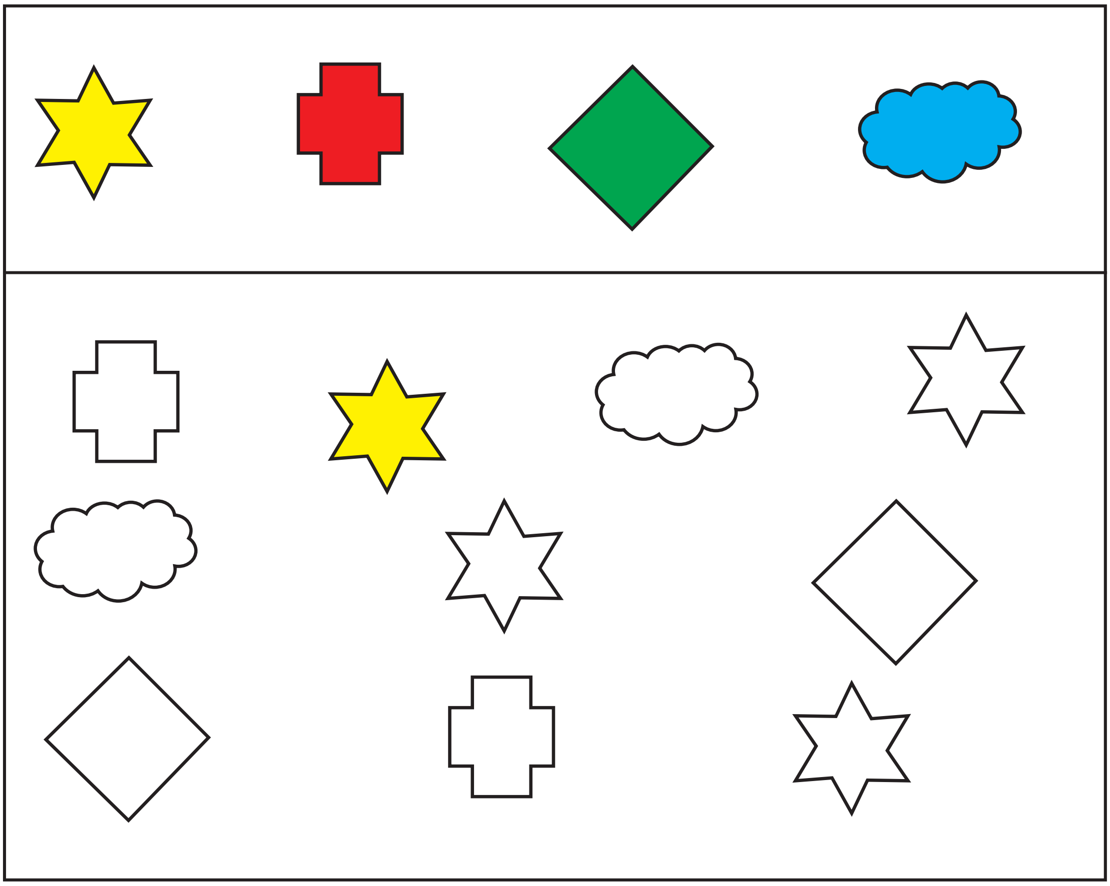

कृती ५ : गिरव.

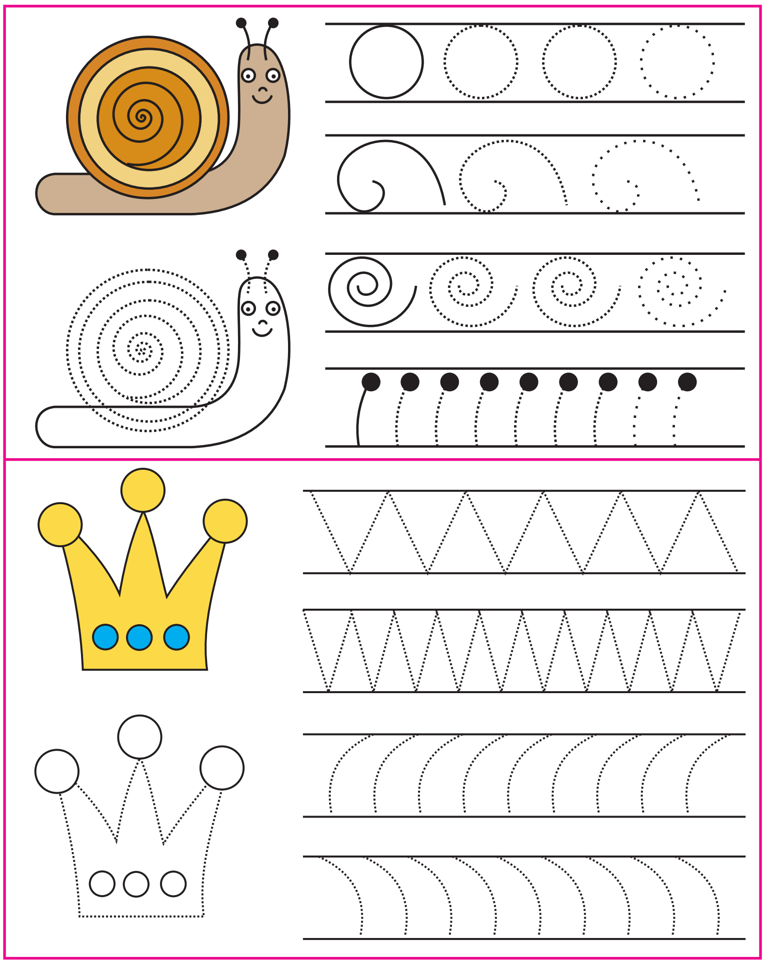

कृती ६ : गिरव व रंगव.

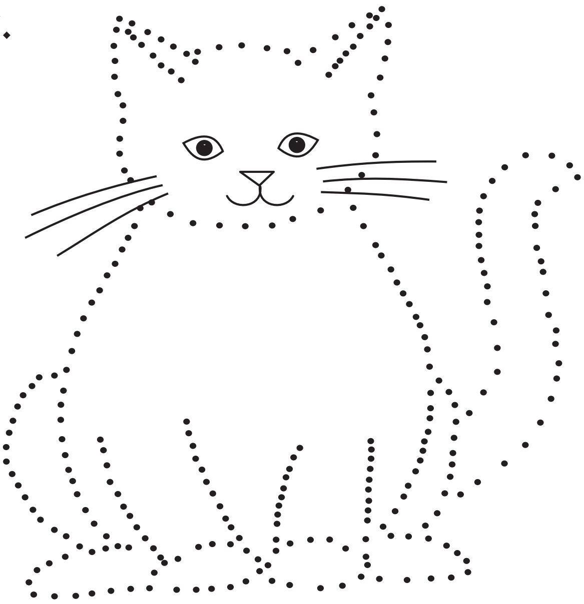

७. क म आ ल ा

कृती १ : चित्र बघ. नाव सांग.

कप	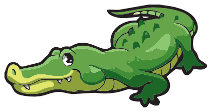 मगर	८ आठ	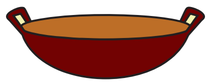 कढई	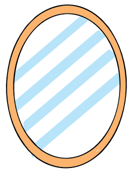 आरसा
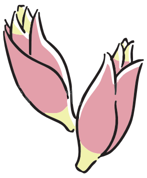 कळी	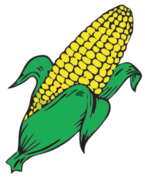 मका	मध	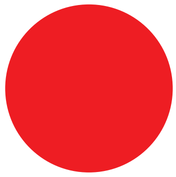 लाल	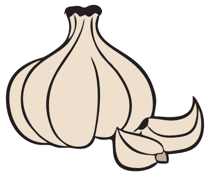 लसूण

कृती २ : चित्र बघ. नावे सांग. नावातील 'क' अक्षराला गोल कर.

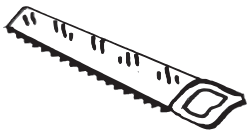 करवत	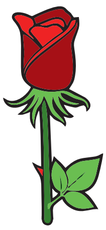 कळी	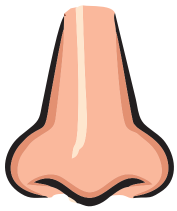 नाक	कान
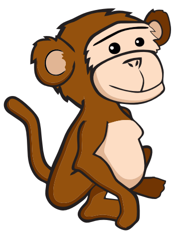 माकड	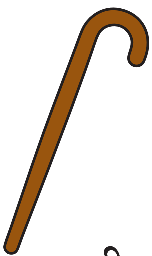 काठी	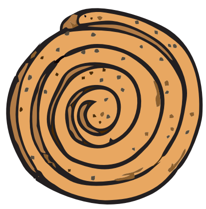 चकली	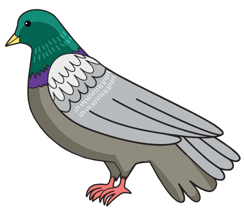 कबुतर

कृती ३ : अक्षर वाच. ‘म’ अक्षराखालील गोल रंगव.

क	म	ल	म	आ	म
○	○	○	○	○	○

कृती ४ : चित्रांची नावे सांग. शब्दांतील पहिल्या अक्षराच्या जोड्या लाव.

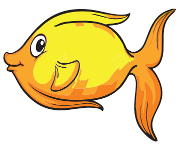	मासा		का
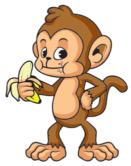	माकड		आ
	लाडू		मा
	कान		ला
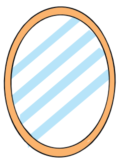	आरसा		मा

कृती ५ : खालील गाणे ऐक आणि गाण्यात आलेल्या रंगांची नावे सांग.

गाजर कसं लाल लाल चुटुक
आवडीने खायचं मिटुकमिटुक
चवळी हिरवी कोवळी कोवळी
लिंबे आंबट पिवळी पिवळी

कृती ६ : ‘ल’ व ‘ला’ या अक्षरांना गोल कर.

पा ल क	त ला व	ला कू ड	रु मा ल
ला डू	ल सू ण	त ब ला	पा ल

कृती ७ : वाच व पाहून लिही.

काका ....
....

मामा ....
....

लाला ....
....

माका ....
....

काल ....
....

माल ....
....

मलम ....
....

काला ....
....

८. पाऊस

कृती १ : गाणे ऐक व त्यावरून पावसाचे चित्र काढ.

टपटप टपटप पाऊस पाणी
भरभर भरभर गाते गाणी
झुळझुळ झुळझुळ वाहत आले
सरसर सरसर भरले नाले
झरझर झरझर झाडे भिजली
सळसळ सळसळ पाने हसली
टपटप टपटप पाऊस पाणी
चला गाऊया पाऊस गाणी
चला गाऊया पाऊस गाणी

९. कावळ्याची हुशारी

कृती १ : चित्र बघ. चित्राविषयी मित्रांशी बोल.

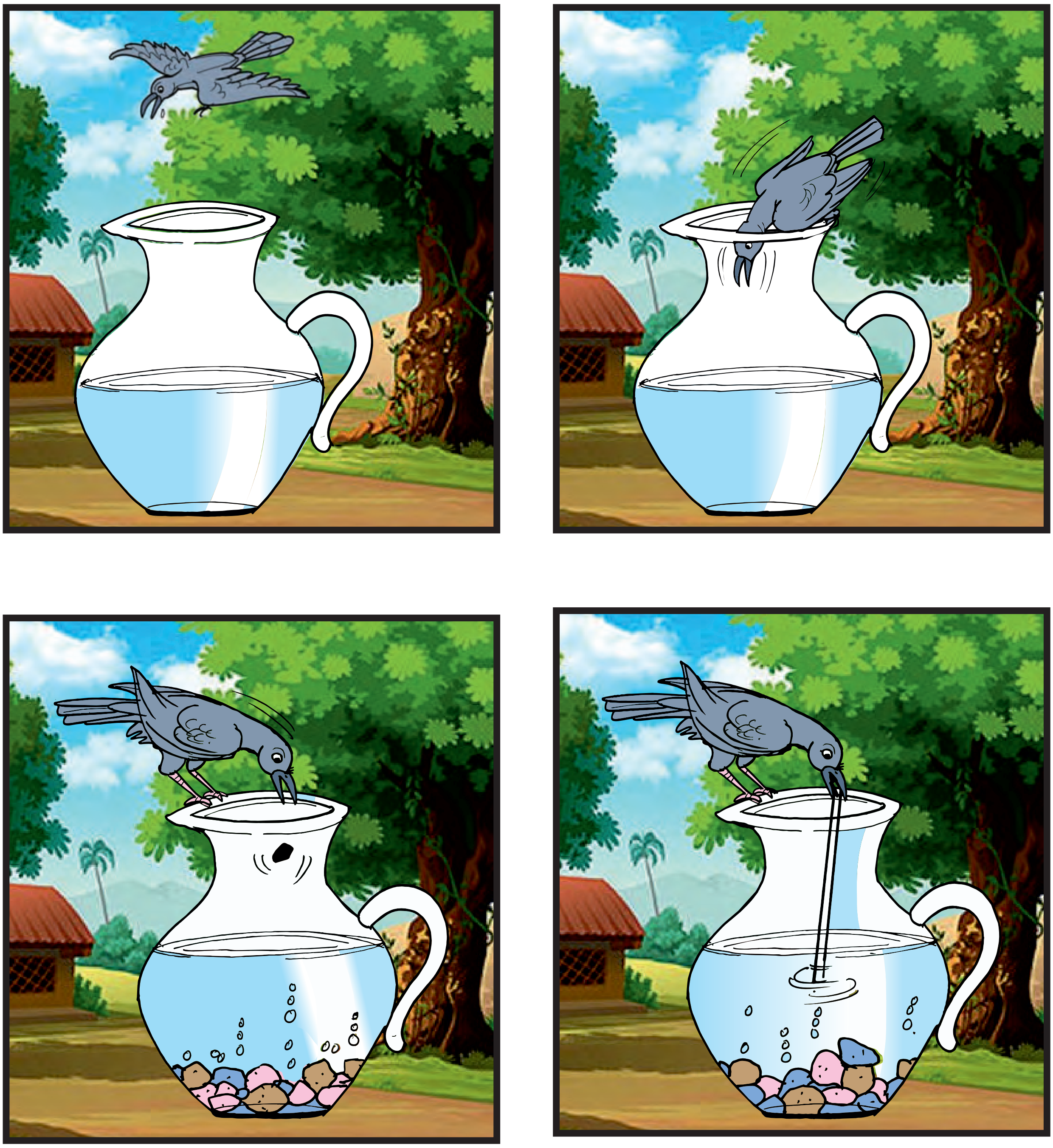

१०. माझी शाळा

कृती १ : पुढील चित्रे बघ. चित्रांमध्ये तुला काय काय दिसते ते सांग.

कृती २ : गोलात दिलेल्या चित्रांमधील कोणकोणत्या गोष्टी तुझ्या शाळेत आहेत त्या चित्रावर (✓) अशी खूण कर.

११. गमती शोध

कृती १ : तू अनुभवलेल्या गमतीजमती सांग.

कृती २ : चित्र रंगव.

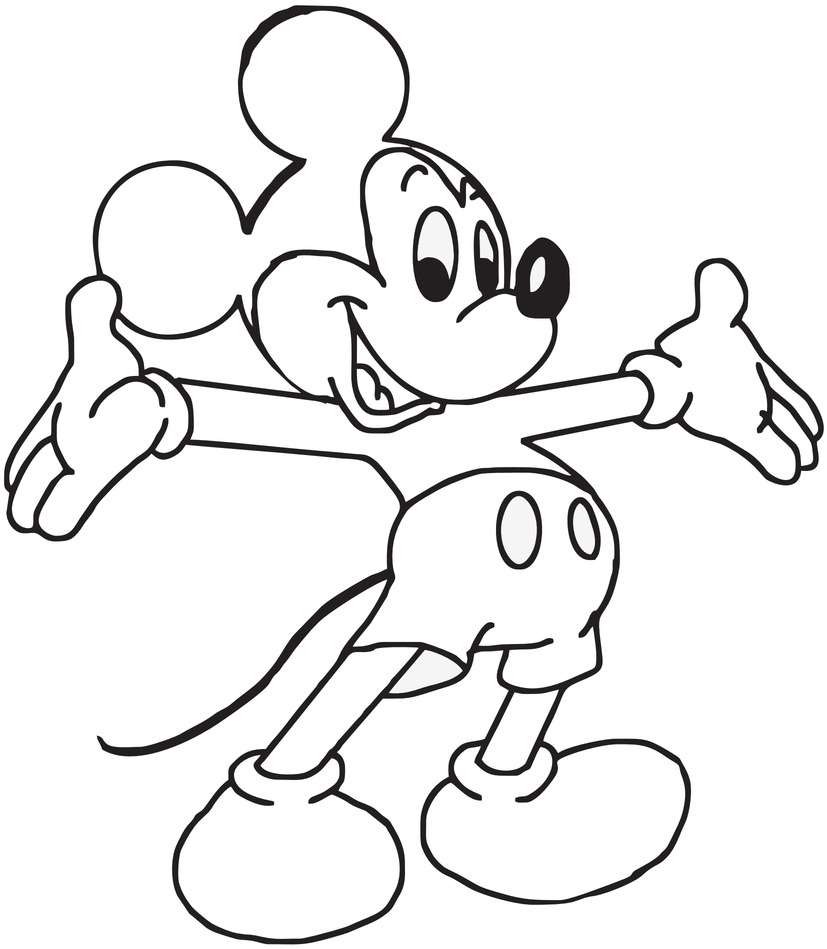

कृती ३ : चित्रातील पक्षी मोबाइलवरून काय बोलत असतील ते सांग.

कृती ४ : मांजर उंदराशी काय बोलत असेल ते सांग.

कृती ५ : वेगवेगळ्या प्राण्यांच्या व पक्ष्यांच्या आवाजाची नक्कल कर.

कृती ६ : चित्रात काय गंमत दिसते ते सांग.

१२. इ घ र ई ि ब ी

कृती १ : चित्रांच्या नावांत खालीलपैकी कोणते अक्षर आहे. त्या चित्रासमोर ते अक्षर लिही.

इ घ र म ब

जसे :

घ ....

....
....

....
....

....
....

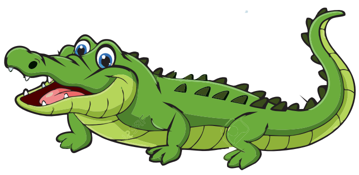
....
....

कृती २ : चित्रांची नावे सांग.

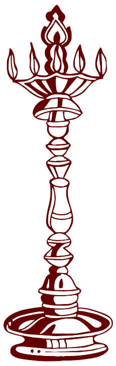

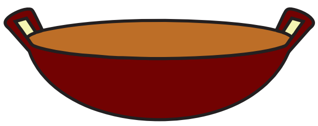
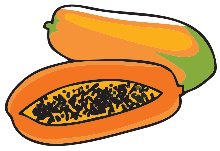

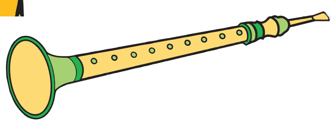
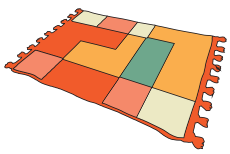

कृती ३ : खालील शब्दातील ‘ई’ अक्षराला गोल कर.

जसे : सनई समई पपई चटई रजई आई कढई

कृती ४ : चित्रांखालील शब्दांमध्ये आलेल्या ‘घ’ अक्षराला ◯ कर. ‘ब’ अक्षराला ☐ कर.

	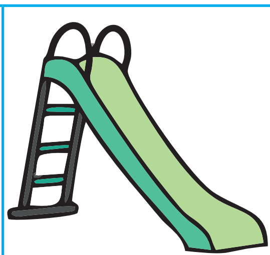		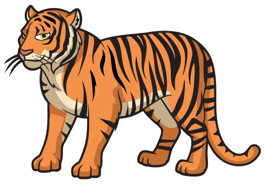
घड्याळ	घसरगुंडी	घरटे	वाघ
बटाटा	बकरी	साबण	बरणी

कृती ५ : चित्राच्या नावाला गोल कर.

घर / कप	आई / बाबा	घार / खार

कृती ६ : सूचनेप्रमाणे दिलेले अक्षर ज्या चित्राच्या नावात आहे, त्या अक्षराचा रंग चित्रात भर.

रि : (पिवळा) वि : (लाल) मि : (हिरवा) ली : (निळा)

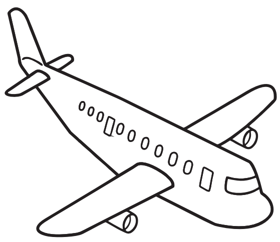	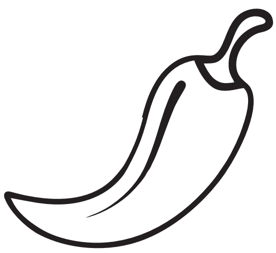	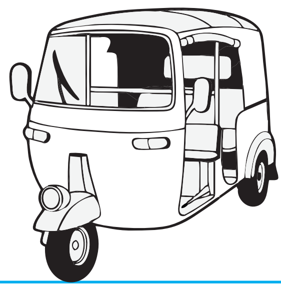	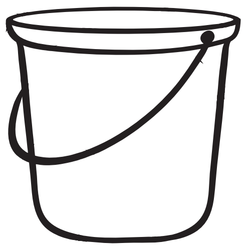

कृती ७ : ऐक आणि म्हण. ‘ ि ’ , ‘ ी ’ हे स्वरचिन्ह असलेल्या शब्दाला गोल कर.

गावाजवळ नदी, नदीत पाणी

तीरावर झाड, झाडावर चिमणी

चिमणी गाई, चिवचिव गाणी

कृती ८ : दिलेले स्वरचिन्ह वापरून अर्थपूर्ण शब्द बनव.

जसे :

ा	ि	ी
घार	बिरबल	काकी
म क	र का मा	मा म
र म	क ल ब ल	घ र
ब क	ल ला	न ल

कृती ९ : शब्दांपासून वाक्य तयार कर व लिही.

कमल	घरी	आली.
काका		आला.
लीला		
रिमा		

जसे : कमल घरी आली.

कृती १० : वाच व लिही.

मामा ....

मामा आला. ....

आई, मामा आला. ....

आई, मामा घरी आला. ....

आई, मामा बघ घरी आला. ....

कृती ११ : ऐक व म्हण.

बेडकाची मैत्री

धो-धो येता
पावसाच्या सरी
बेडूक चढले
झाडावरी...

पानाची त्याने
केली छत्री
सोबतीला होती
खारूताई मित्री...

दोघांची जमली
खूप मैत्री
गप्पा गोष्टी
केल्या रात्री...

सूर्य उगवला
पाऊस थांबला
खारूच्या मैत्रीत
बेडूक रमला...

खारूताई उतरली
भूईवर
बेडूक अडकले
फांदीवर...

मैत्री साठी
खारूताई
सर सर
चढली झाडावर
बेडकाला आणले
पाठीवर...

१३. आई, मला दे ना!

कृती १ : चित्र बघ. चित्रातील खेळण्यांची नावे सांग.

कृती २ : पुढील खेळणी खेळताना कोणकोणते अवयव उपयोगी पडतात ते सांग.

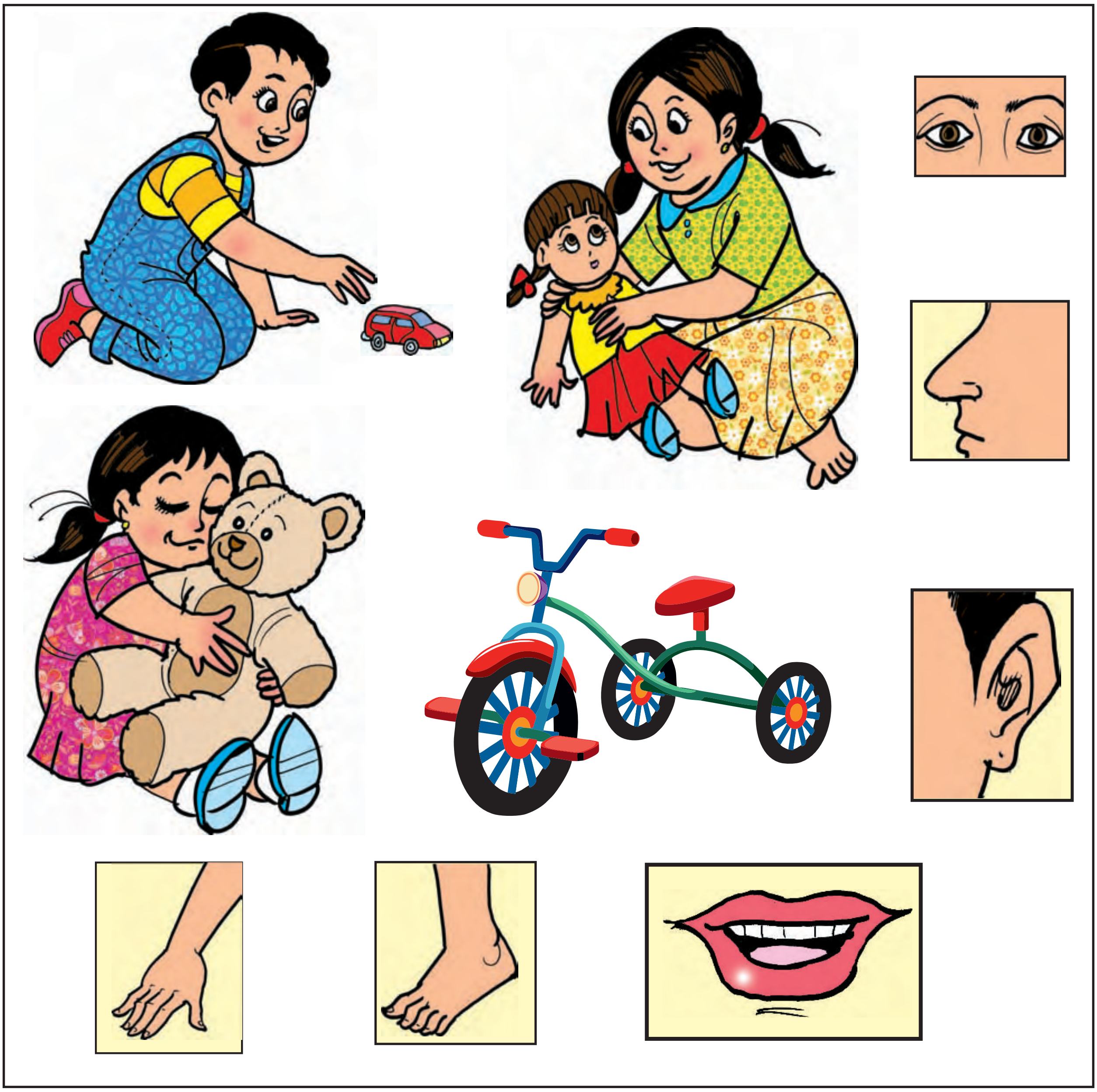

कृती ३ : तुझ्या आवडीच्या खेळण्याविषयी गटात मित्रांबरोबर गप्पा मार.

जसे : १) तुला कोणती खेळणी आवडतात ते सांग.

२) मातीपासून खेळणी तयार कर.

१४. उ न ु स प ऊ त ू

कृती १ : चित्रांच्या नावांत खालील अक्षरांपैकी कोणती अक्षरे आली आहेत ते लिही.

उ न स प ऊ त

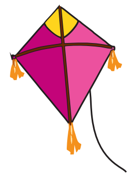	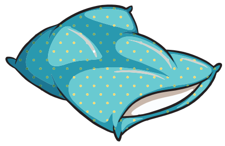	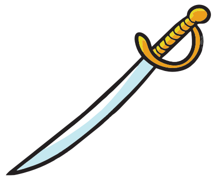	
प	....	....	....

कृती २ : वाच व लिही.

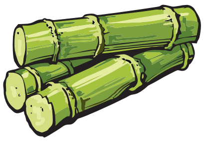 ऊस	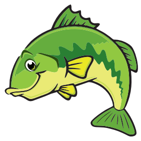 मासा	तबला	ससा
....	....	....	....

कृती ३ : चित्र काढ व रंगव.

नऊ	पान	घर	पुरी

कृती ४ : शब्द पूर्ण कर.

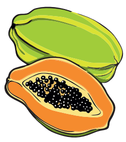

		स
		म
प	प	.....

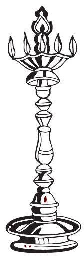

कृती ५ : गाणे ऐक. '◌ु ◌ू' ही स्वरचिन्ह असलेल्या अक्षराला ☐ कर.

कमळ फुले
पाण्यावर डुले

बदक पहा
तुरुतुरु चाले

कृती ६ : चौकटीतील अक्षरे गोलात दिलेल्या शब्दांत शोध. त्या अक्षराभोवती गोल कर. वाच.

सु सू

सुमन, कान,
सूर, सूत, सुरी,
सूप, मूल, सुका

पु पू

पुरी, तुला,
पूल, पूर, कापूस,
बापू, राघू

ति, ती

किती, तिसरा,
तीन, तिला, पिसारा,
तीर, माती, तिरका

कृती ७ : अक्षरे एकमेकांना जोडून नवीन शब्द तयार कर.

आ, न, स, ऊ, म, ई, प

जसे : नऊ, ...
....

का, सा, घा, मा, स, र

जसे : घार, ...
....

कृती ८ : शब्द शोधू या. लिहू या.

ती	म	पा	बा
न	सू	ऊ	स
आ	र	ल	री

जसे : तीन ....

....

....

....

कृती ९ : स्वरचिन्ह जोडून वाच व लिही.

अक्षरे	ा	ि	ी	ु	ू
न	ना	नि	नी	नु	नू
प	....	....	....	....	....
त	....	....	....	....	....
स	....	....	....	....	....
ब	....	....	....	....	....
घ	....	....	....	....	....

१५. मांजराची गंमत

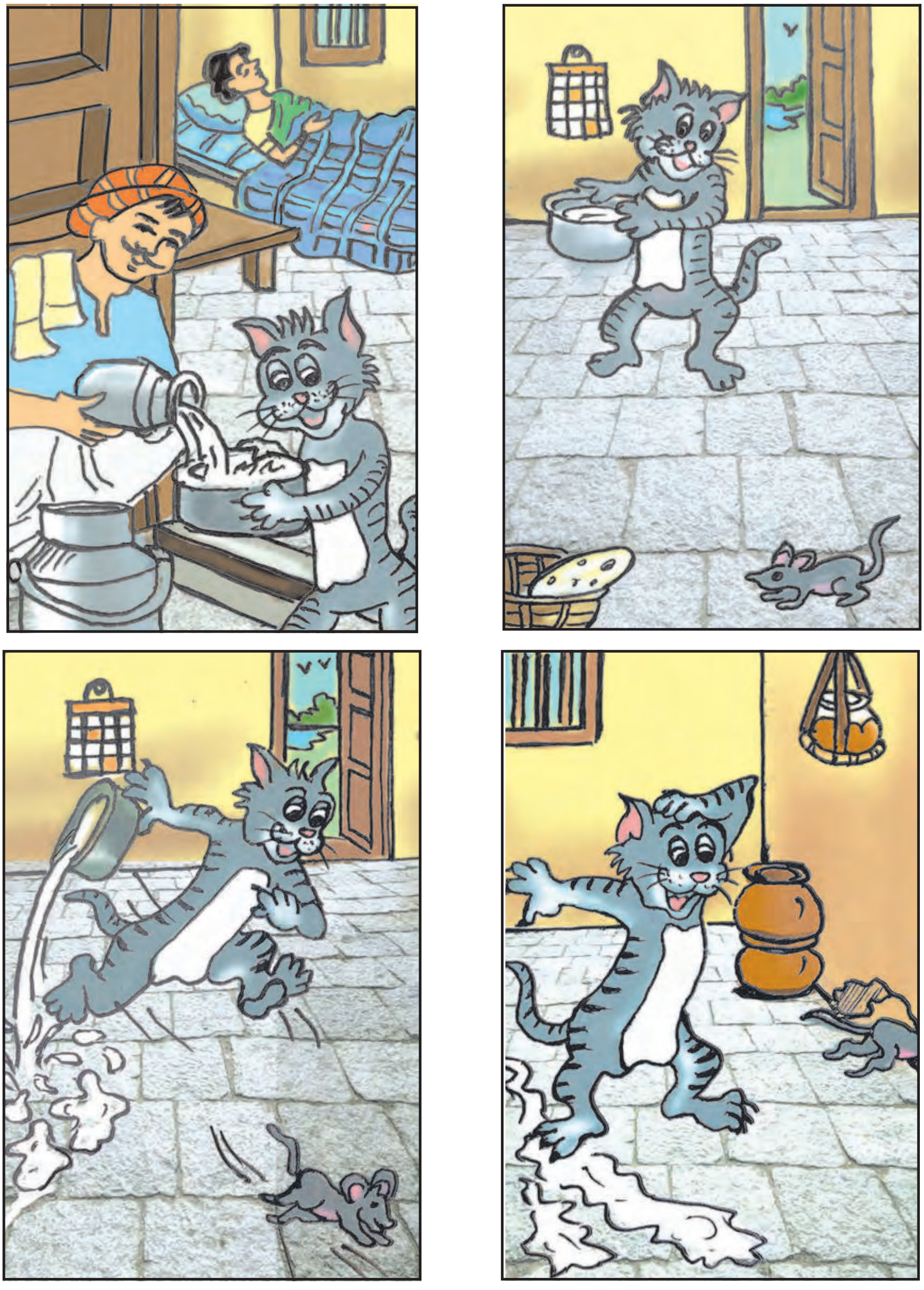

कृती १ :

अ) मागील पानावर दिलेले चित्र पहा आणि चित्रात काय दिसते त्यासंबंधी मित्रांशी गप्पा मार.

ब) चित्रातील पात्रं एकमेकांशी काय बोलत असतील याचा अंदाज कर आणि सांग.

क) चित्रातील पात्रांना नावे दे.

कृती २ : विचार कर आणि सांग.

अ) मांजरीला घरात, परिसरात काय काय नावे असतात ते सांग.

ब) तुझ्या परिसरातील पाळीव प्राण्यांची नावे सांग.

क) मांजर काय काय खाते ते सांग.

कृती ३ :

अ) मागील पानावरील चित्र पाहून माहिती सांग.

१) गवळ्याकडून दूध कोणी घेतले?

२) दूध घालण्यासाठी कोण आले होते?

३) मांजर दूध आणायला का बरे गेले असेल?

४) उंदीर काय खायला आला होता?

५) मांजराकडून दूध का सांडले?

५) मांजराकडून दूध सांडू नये म्हणून मांजराने काय करायला हवे होते?

ब) मांजरासारखी तुझी कधी फजिती झाली आहे का ते सांग.

कृती ४ : प्राणी, पक्षी यांची चित्रे मिळव. खाली दिलेल्या चौकोनात चित्रे चिकटव व त्यांची नावे सांग.

१६. ए च ळ ह झ े

कृती १ : चित्रे पहा आणि त्यांची नावे लिही.

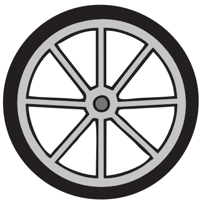		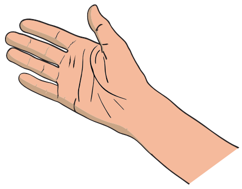	
....	....	....	....

....	....	....	....

कृती २ : खालील चित्रांतील ठिपके जोडून चित्र पूर्ण कर.

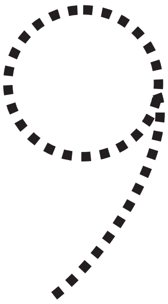

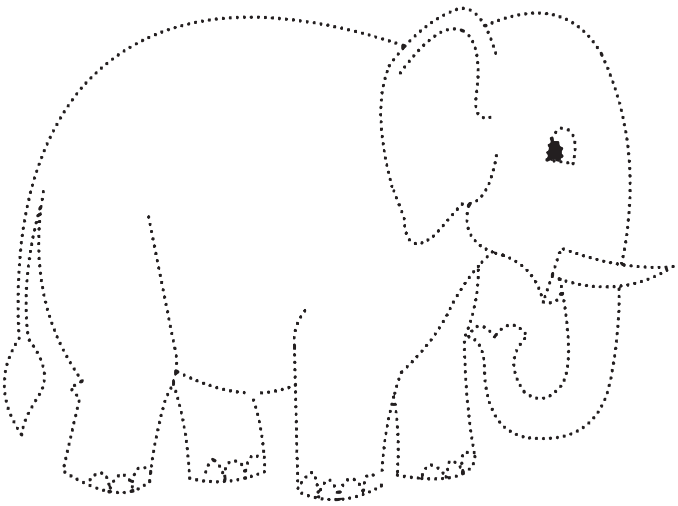

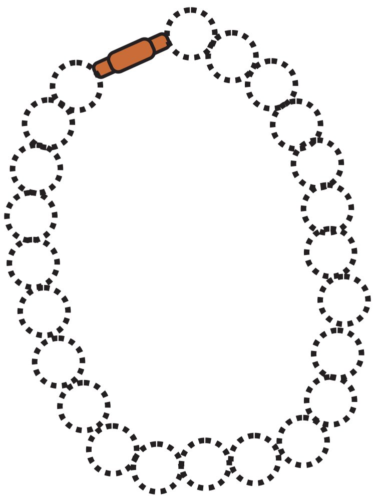

कृती ३ : चौकटीतील अक्षर/आवाजापासून येणारे शब्द सांग.

जसे : एक

१) ए

२) च

३) ळ

४) ह

५) झ

कृती ४ : विचार कर आणि सांग.

१) ळ अक्षर शेवटी येईल असे शब्द सांग.

२) च व ह अक्षर मध्ये येईल असे शब्द सांग.

जसे : कांचन, सोहळा

कृती ५ : तोडा... जोडा... खेळा...

१) पुढे दिलेल्या शब्दांतील अक्षरे तोडून वाच.

जसे : चमचा = च...म...चा

१) तबला =

२) हलवा =

२) पुढे दिलेली अक्षरे जोड व वाच.

जसे : च...म...चा = चमचा

१) च...क...वा

२) झ...ब...ले

कृती ६ : दिलेल्या शब्दांमधील चौकटीतील सुरुवातीचे अक्षर शोध आणि त्याला ◯ कर.

ए	(ए)डका, एक, एकवार, एकवीस
च	चमचा, चकवा, चतकोर, चिमणी
ह	हलवा, हलका, हिरवा, हसरा, हवा
झ	झटका, झमझम, झिम, झबला, झाडू.

कृती ७ : सूचनेप्रमाणे कृती कर.

१) तुमच्या घरातील 'च' ने सुरू होणाऱ्या वस्तूंची नावे सांग. त्यापैकी तुला येणारी कोणतीही तीन नावे लिही.

....

....

२) दिलेल्या अक्षरांचा व स्वरचिन्हांचा वापर करून अर्थपूर्ण शब्द तयार करून लिही.

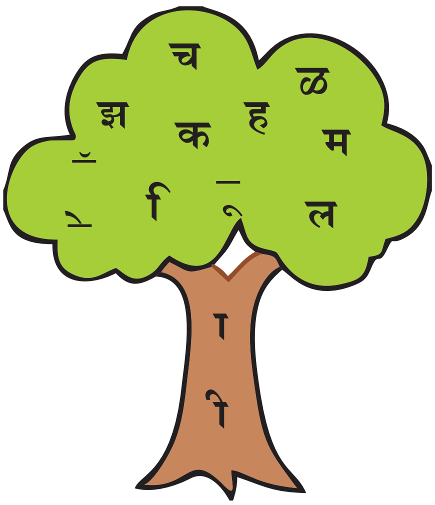

....

....

....

....

....

....

....

....

३) शब्दसाखळी पूर्ण कर. शेवटच्या अक्षराच्या आवाजावरून येणारा शब्द सांग.

जसे : एडका---कामिनी---, ..., ..., ...

कृती ८ : वर्तमानपत्रातील एक बातमी घे आणि सूचनेप्रमाणे कृती कर.

१) ‘ए’ अक्षराला ◯ कर.

२) ‘च’ अक्षरास उभ्या (।) रेषेने खूण कर.

३) ‘ळ’ अक्षरास ☐ कर.

४) ‘ह’ अक्षरास आडव्या (–) रेषेने खूण कर.

५) ‘झ’ अक्षरास △ कर.

६) वर्तमानपत्रातील वाचता येणारे शब्द शोध आणि वाच.

७) वर्गातील वस्तूंना असलेली नावे वाच.

कृती ९ : सूचनेप्रमाणे कृती कर.

१) रांगोळी किंवा बिया यांचा उपयोग करून ‘ए, च, ळ, ह, झ’ अक्षरांचे लेखन कर.

२) ‘च, ळ, ह, झ’ या अक्षरांना स्वरचिन्ह देऊन लिही.

जसे : च – चा चि ची चु चू चे ....

ळ – ....

ह – ....

झ – ....

कृती १० : शिक्षकांनी सांगितलेले शब्द ऐक आणि लिही. (शिक्षकांनी मुलांना अध्ययन करून झालेल्या अक्षरगटातील शब्द द्यावेत.)

....

....

....

....

....

....

कृती ११ : आज दिवसभरात तू ऐकलेले व बोललेले शब्द आठव आणि सांग. त्यापैकी तुला येणारे शब्द खाली लिही.

....

....

....

....

कृती १२ : पुढील शब्द नीट बघ. यांमध्ये 'र' ला ' ु ' आणि ' ू ' अशा स्वरचिन्हांच्या खुणा जोडलेल्या आहेत. ते शब्द वाच आणि पुढे लिही.

रुमाल	....	सुरू	....
रुचिरा	....	रूळ	....
सुरुवात	....	सरू	....
रुई	....	करू	....

कृती १३ : खालील शब्द वाच व त्या त्या स्वरचिन्हांच्या गटात लिही..

(पेन, बिरबल, मीरा, सुई, पूर, सेना, चूल, तूर, रिकामा, नील, पेला, किलबिल, नीता, तुरा, सूर, केळी, पीस, सीता, सुतार, बाबू, निलम, केस, तीर, घुस, मूल)

े	ि	ी	ु	ू
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....
....	....	....	....	....

कृती १४ : खालील चित्र वाक्य वाच व लिही.

अ) आई बघ.	....
ब) घरात आली.	....
क) आईने 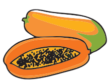 आणली.	....
ड) मामाने आणले.	....
इ) घार 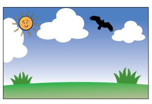 फिरते.	....
फ) आला.	....

१७. बाजार

कृती १ : 'आई मला बाजार दाखव' गाणे ऐक व म्हण.

आई मला बाजाराला नेशील का?
बाजार मला दाखवशील का?

बाजार मोठा, नाही खाऊला तोटा
गोड गोड खाऊ मला देशील का?

बाजारात जाईन, खेळणी मी पाहीन
छान छान खेळणी घेशील का?

रंगीत, छान छान कपडे, ऐटदार पोशाख
नवे नवे कपडे घेशील का?

कृती २ :

१) शेजारील चित्रात कोणता प्रसंग दिला आहे ते सांग/चित्र कशाचे आहे ते सांग.
२) चित्रातील व्यक्ती एकमेकांशी काय बोलत असतील ते सांग.
३) तू पाहिलेल्या बाजाराविषयी माहिती सांग.
४) तुमच्या घरात भाजीपाला कोठून आणतात ते सांग.
५) चित्रात दाखविलेल्या प्रसंगातील व्यक्ती काय बोलत असतील त्या संवादाचे मित्राच्या मदतीने वर्गात सादरीकरण कर.

कृती ३ : शब्दसाखळी पूर्ण कर.

जसे : गाजर..... रवा..... वासरू....................................

....

कृती ४ : घरातील मोठ्या व्यक्तीबरोबर बाजारात जा आणि बाजारात दिसणारे फलक वाच.

कृती ५ : चित्र शब्द वाच व लिही.

१) 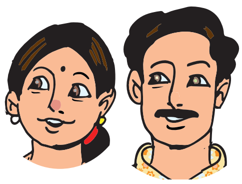 बाजाराला गेले. जसे : आई – बाबा

२) बाजारातून 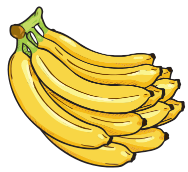 आणली. ....

३) बाजारातून आणले. ....

४) दादाला 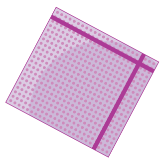 आणला. ....

५) ते दुपारी आले. ....

१८. द ड व ग ऐ ै

कृती १ : चित्र बघ, नाव वाच व लिही.

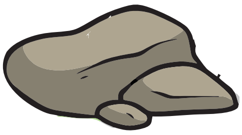

दगड ....

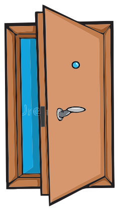

दार ....

माकड ....

विळा ....

कृती २ : चित्रातील घटकांच्या नावाचे पहिले अक्षर रिकाम्या जागी लिही. शब्द वाच.

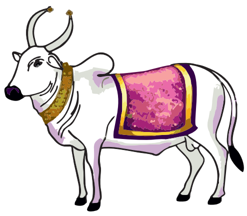

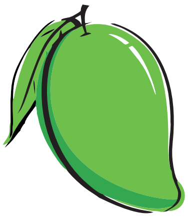

.... ल   ...... री   ...... ना

.... निक   ...... सा   ...... मानिक

कृती ३ : चित्र बघ व स्वरचिन्ह जोडून शब्द तयार कर.

ि ी

= व ळ

= व ह र

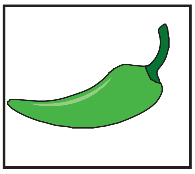 = म र च

= द वा ळ

कृती ४ : खाली दिलेले वाक्य वाच. लिही.

१) झाडावर माकड आहे.

....

....

२) गावात दुकान आहे.

....

....

३) ससा घाबरून पळाला.

....

....

४) बेडूक उडी मारतो.

....

....

५) कावळा काव काव करतो.

....

....

कृती ५ : चौकटीत दिलेल्या अक्षरांवरून पक्ष्यांची नावे शोध व लिही.

ब	द	क
ग	का	बु
ळा	व	त
ड	घा	र

....

....

....

....

कृती ६ : चौकटीत दिलेल्या रंगाने रंगवून चौकटी पुढे त्या रंगाचे नाव लिही.

जसे : हिरवा .... हिरवा ....

लाल .... निळा ....

काळा .... पिवळा ....

कृती ७ : खाली दिलेल्या चित्रांपैकी (ँ) हे स्वरचिन्ह असलेल्या शब्दांच्या चित्राला गोल कर.

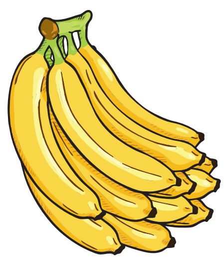

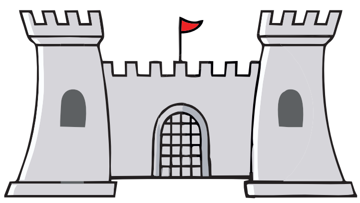

कृती ८ : अक्षरासमोरच्या रंगाचे नाव वाच. ते अक्षर ज्या शब्दात आले आहे, त्या शब्दासमोरील चौकट त्या रंगाने रंगव.

द = लाल   ग = पिवळा   व = निळा   ड = हिरवा   ऐ = गुलाबी

जसे : मगर = [पिवळा]   तलाव = [ ]   डमरू = [ ]

डबा = [ ]   ऐक = [ ]   कासव = [ ]

पतंग = [ ]   बगळा = [ ]   गदा = [ ]

कृती ९ : शब्दसाखळी तयार कर.

जसे : १) नाव – वजन – नयन – नळ

२) गवत – ....

३) पाल – ....

कृती १० : ऐक व म्हण. ‘ ै ’ हे स्वरचिन्ह असलेल्या शब्दांना गोल कर.

भैरू रानात गेला. सरू रानात गेली. रानातील कामे केली.

भैरूने बैल सावलीत आणले. त्यांना वैरण खायला घातली.

सरूने भाजीभाकरी वाढली. भैरूने झाडावरची कैरी काढली.

छान जेवण झाले. बैलगाडीत बसून भैरू व सरू घरी गेले.

१९. ध य फ ओ ज श ो

कृती १ : चित्र बघ. योग्य अक्षर लिही.

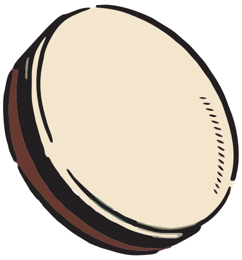

पा...... , ड........ , जहा...... ,

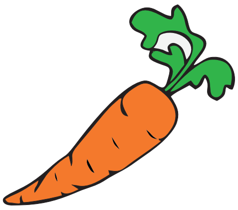 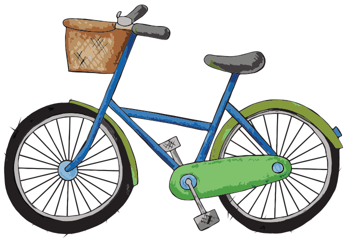

गा.....र , जिरा...... , सा.....कल,

कृती २ : चौकटीत योग्य अक्षर लिही.

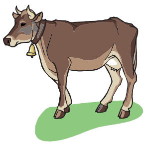	गा
पा	

म			
	ब	ध	बा

कृती ३ : 'ओ' अक्षर असलेल्या शब्दाखालील गोल रंगव.

ओळ ○ ओणवा ○ अननस ○ ओझेवाला ○ आरसा ○ ओढा ○ आवळा ○ ओठ ○

कृती ४ : शब्दातील 'श' अक्षराला ☐ कर.

शरद शहर शहामृग शतक दशक कलश

कृती ५ : चित्र बघ. चित्राच्या आधारे पुढील शब्द साखळी पूर्ण कर.

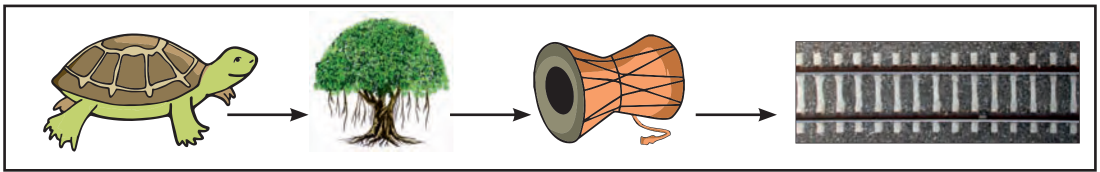

जसे : कासव – वड ....

....

कृती ६ : पहिल्या अक्षराला ' ा ' स्वरचिन्ह जोडून शब्द तयार कर.

जसे : प पट = पोपट

ग ल =	....	ब र =	....
झ पाळा =	....	द र =	....
म गरा =	....	म हन =	....
घ डा =	....	म र =	....

कृती ७ : फुलांची नावे शोध आणि लिही. फुलाचे चित्र वहीत चिकटव.

मो	ग	रा	स
अ	चा	फा	दा
बो	जा	जु	फु
ली	ई	लि	ली

जसे : मोगरा

....

....

....

....

कृती ८ : स्वयंपाक बनवताना लागणाऱ्या वस्तूंची नावे सांग व तुला लिहिता येतील अशा वस्तूंची नावे लिही.

....
....

कृती ९ : अक्षर जुळवून शब्द तयार कर.

जसे : त व ग = गवत

क नि सै = ...	सा क ल य = ...
द र जा वा = ...	झो डी प = ...
रू ड म = ...	ब त ला = ...

कृती १० : शब्दात लपलेला दुसरा शब्द शोध.

जसे : चौकोन – कोन

हिरवा = ...	पाऊस = ...
समोर = ...	पालक = ...
विमान = ...	मोरपीस = ...

कृती ११ : शब्द वाच. तो, ती, ते च्या गटात लिही.

मोर, मासा, दीपा, झाड, दिवा, दात, केस, मोबाइल, नदी, मिरची, दरवाजा, चिकू , गवत, घरटे, सायकल, जहाज, डबा

तो : मोर ....
....

ती : दीपा ....

ते : झाड ....

कृती १२ : योग्य स्वरचिन्ह जोडून शब्द लिही.

ु ू	ग ला ब	ग ड	का प स	फ गा	बे ड क
ो ौ	श त क री	म दा न	क ळी	व शा ली	घ र ट

कृती १३ : रिकाम्या जागी योग्य अक्षर लिही. शब्द वाच.

च	चमचा	.....र	.....वडा	.....र	...का	.....ल	...तन	...ताली	....च
म	मगर	....कड	....रची	....ना	...ळा	.....ग	...घ	.....दा	...गरा

कृती १४ : ऐक व म्हण. ‘ ो ’ हे स्वरचिन्ह असणारे शब्द शोध व लिही.

पिठामध्ये पाणी घालतो,
तिंबून तिंबून कणिक मळतो.
भरभर पोळी लाटतो,
पोळीचा फुगा तव्यावर फुगतो,
गरमगरम पोळी वाढतो.

....

....

२०. माझा घोडा

कृती १ : माझा घोडा. गाणे ऐक. अभिनयासह म्हण.

कृती २ : कवितेत आलेले यमक जुळणारे शब्द लिही.

जसे : घोडा – तोडा

कान = ... सात = ... सोडा = ...

कृती ३ : 'टपटप' यासारखे तुला माहीत असणारे शब्द लिही.

....

....

कृती ४ : प्राण्यांची नावे शोध. तुला आवडणाऱ्या प्राण्याविषयी माहिती सांग.

गा	य	घो	डा
ढ	बै	स	सा
व	ल	शे	ळी

जसे : गाय ....

....

....

कृती ५ : चित्र रंगव.

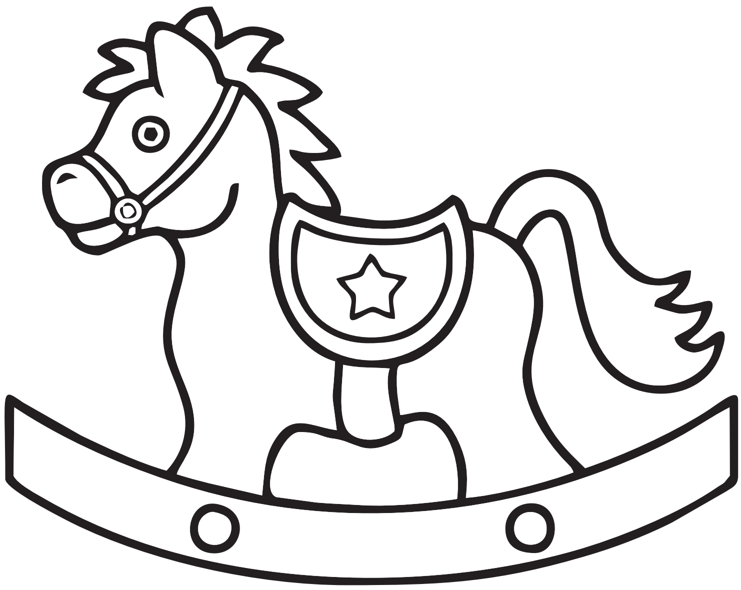

२१. असे कसे?

कृती १ : असे कसे? गाणे ऐक. अभिनयासह म्हण.

कृती २ : कवितेतील शेवटी 'से' अक्षर आलेले शब्द लिही.

जसे : कसे, दिसे ....
....

कृती ३ : पुढील शब्दांमधील शेवटचे अक्षर किंवा ध्वनी सारखा नसणारा शब्द निवड व लिही.

जसे : १) फुले, कळी, डुले, मुले = कळी

२) सरी, परी, पाने, दरी = ... ३) गातो, वारा, गारा, धारा = ...

४) गाणी, पाणी, राणी, गाडी = ... ५) डोळे, काळे, गोळे, गावे = ...

कृती ४ : रात्री आकाशाकडे बघ. आकाशात तू काय काय पाहिलेस ते सांग. तुला पडलेले प्रश्न मोठ्यांना विचार.

कृती ५ : गाण्यात आलेले '?' हे चिन्ह शोध. त्याला गोल कर.

असे कसे? असे कसे?
रात्रीचेच चांदणे दिसे!

असे कसे? असे कसे?
मोरालाच सुंदर पिसे!

असे कसे? असे कसे?
पाण्यातच झोपती मासे!

असे कसे? असे कसे?
आईसारखे कुणी नसे!

– राजा मंगळवेढेकर

कृती ६ : वाक्यात आलेले '?' हे चिन्ह शोध. ◯ कर.

अकबराने बिरबलाला विचारले, ''ही रेघ पाहिलीस? ही रेघ लहान करायची; पण पुसायची नाही. जमेल तुला?

कृती ७ : प्रत्येक गटातील एक शब्द घे. अर्थपूर्ण वाक्य तयार कर. वाक्य पूर्ण झाल्यावर पूर्णविराम नक्की दे.

घोडा	वेगाने	धावतो
मोर	पिसारा	फुलवितो
कावळा	आकाशात	उडतो
मला	पेरू	आवडतो

जसे : घोडा वेगाने धावतो.

....

....

....

....

....

....

कृती ८ : तुझा शाळेतील मित्र तुला शाळेत दिसला नाही, तर तुला कोणते प्रश्न पडतील ते सांग.

२२. लोठेबाबा

कृती १ : लोठेबाबा गाणे ऐक.

कृती २ : पुढील शब्द ऐक व त्या शब्दांच्या आवाजासारखे यमक जुळणारे शब्द सांग.

जसे : तास = पास

आठ   पाच   काम

पुरी   दहा

कृती ३ : शेवटी 'री' असणारे शब्द सांग व लिही.

....

....

कृती ४ : दिवाळीतील पदार्थांचे चित्र काढ, नावे दे व रंगव.

....	....	....	....

कृती ५ : सकाळी उठल्यापासून रात्री झोपेपर्यंतचा तुझा दिनक्रम सांग.

कृती ६ : खालील कृतींचे अभिनय गटात सादर कर.

अंघोळ करणे, केस विंचरणे, ब्रश करणे, भाकरी थापणे, चपाती करणे, वेणी घालणे इ.

कृती ७ : चित्र बघ. सांग.

आकाशात उंच उडणारे पतंग एकमेकांशी काय बोलत असतील?

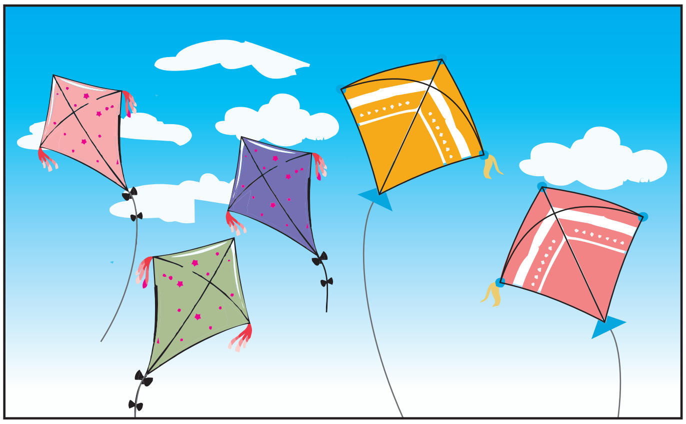

बागेत मुले काय करत आहेत?

फुलपाखरे फुलांशी काय बोलत असतील?

२३. गाडी आली गाडी आली

कृती १ : 'गाडी आली गाडी आली' गाणे ऐक. अभिनयासह म्हण.

कृती २ : 'चला पळा रे' प्रमाणे आणखीन शब्द सांग.

जसे : चला ठेवा रे

कृती ३ : पुढील गाणे ऐक व गाण्यात आलेल्या फळांची नावे सांग.

एवढं मोठं कलिंगड हिरवंगार
आतून लाल भडक गारेगार

हिरवं सीताफळ वरवर खवले
आतून पांढरं चवीला चांगले

कोकणचा फणस हिरवा जरी
पिवळे गरे गोड गोड भारी

हिरवी पपई आतून पांढरी
पिकून बघा झाली केशरी

कृती ४ : यमक जुळणाऱ्या शब्दांच्या जोड्या जुळव.

लाल	ताजा
राजा	गाल
नाते	मोळी
गड	घड
गोळी	गाते

कृती ५ : वरील चित्र पहा आणि सांग.

१) टोपलीतील फळांची नावे –

२) टोपलीत नसलेल्या फळांची नावे –

२) तुला आवडणाऱ्या फळांची नावे –

कृती ६ : तुला लिहिता येतील अशा फळांची नावे लिही.

....

....

....

....

२४. जत्रा

कृती १ : चित्र बघ.

१) चित्रात तुला काय काय दिसते ते सांग व तुला लिहिता येणाऱ्या वस्तूंची नावे लिही.

....

....

२) चित्रातील फुगेवाल्याकडे किती फुगे आहेत आणि कोणकोणत्या रंगाचे फुगे आहेत ते लिही.

....

....

३) चित्रात कशाची दुकाने आहेत ते सांग.

४) चित्रात दिसणाऱ्या व्यक्तींनी कोणते कपडे घातले आहेत, ते सांग.

५) खेळणी विकणारा दुकानदार आणि खेळणी विकत घेणाऱ्या मुलीची आई एकमेकांशी काय बोलत असतील असे तुला वाटते ते सांग.

६) चित्रात दिसणारी जत्रेतील कोणकोणती खेळणी तू पाहिली आहेस त्यांची नावे सांग.

कृती २ : पुढील प्रश्नांच्या आधारे तुझ्या मित्र–मैत्रिणींसोबत गप्पा मार.

१) तू कधी जत्रेला गेला होतास का?

२) जत्रेला गेला असल्यास कोणाबरोबर गेला होतास?

३) जत्रेत तू काय पाहिलेस ते सांग.

४) जत्रेतील तुला आवडलेली गोष्ट सांग.

कृती ३ : पुढील चित्र रंगव.

२५. ण ख थ औ भ ै

कृती १ : अक्षरे वाच. दिलेली अक्षरे कोणत्या चित्राच्या नावात आहेत त्या चित्राखाली ते अक्षर लिही.

ण ख थ औ भ

खारूताई	पाणी	भाज्या	रथ	औत

जसे : ख ....

कृती २ : 'ख' ने सुरू होणारे शब्द लिही.

जसे : खडू ....

....

कृती ३ : शेवटी 'णी' हे अक्षर असणारे शब्द लिही.

जसे : पाणी ....

....

कृती ४ : दिलेले अक्षर ज्या चित्राच्या नावात आहे, त्या चित्राखाली अक्षरासमोरील चिन्ह काढ.

औ – ⬭ चौ – △ झो – □ टो – ◇ सै – ⧖

				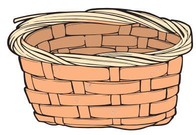

जसे : ⬭

कृती ५ : ‘ ो ’ ‘ ौ ’ हे स्वर चिन्ह असलेले शब्द लिही.

ो	ौ	ो	ौ
जसे : घोडा			

कृती ६ : दिलेल्या शब्दात लपलेला शब्द शोध व लिही.

जसे : विशाल = शाल   चौपाटी = ...   लोहार = ...

चिवडा = ...   दोनदा = ...   गोशाळा = ...

कृती ७ : चित्र पाहून रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिही.

जसे :

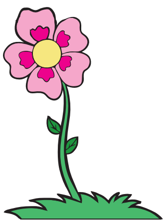 फूल	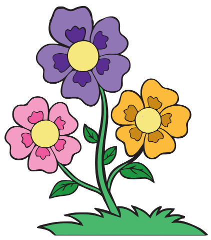 फुले
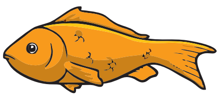 मासा	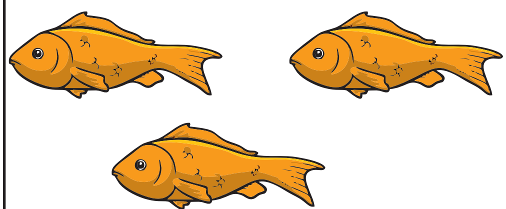 ....
....	....

२६. ट ढ ठ छ ष

कृती १ : वरील अक्षरे वाच व ज्या चित्राच्या नावात त्यातील अक्षर आहे त्या चित्राखाली ते अक्षर लिही.

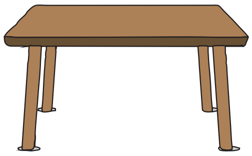			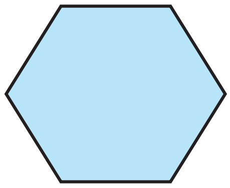
टेबल	ठसा	ढाल	षटकोन
....ट........	....	....	....

कृती २ : चित्र काढ व रंगव.

टरबूज	टोपली	ढग	ताट

कृती ३ : शेवटी 'ठ' येणारे शब्द सांग व लिही.

जसे : गाठ – माठ ....

....

कृती ४ : चौकटीतील शब्द वाच व 'ट ढ छ ष' या अक्षराला गोल कर.

टपली, षटक, लाटणे, ढीग, विशेष, छान, वाट, ढूम, पेढा, चुटकी, छोले, भेट, टोपीवाला, पाषाण, केवढी, शेपटी, ढाल, टोपण, फोटो, छोटे, पायलट, ताट, खारट, भाषण

कृती ५ : वाच व पाहून लिही.

छत – .... छदाम – .... बछडा – ....

छकुली – .... छान – .... माळ – ....

कृती ६ : चित्राच्या जागी योग्य शब्द वापरून वाक्य तयार कर व लिही.

१) 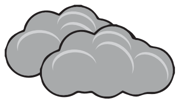 काळेभोर झाले आहेत.

....

....

२) 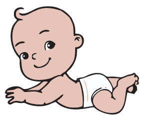 खेळत आहे.

....

....

३) खेळत आहेत.

....

....

४) मुले पाण्यात 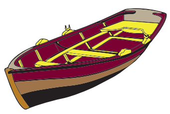 सोडत आहेत.

....

....

५) आनंदात आहेत.

....

....

२७. वेडं कोकरू

कृती १ : 'वेडं कोकरू गाणे ऐक' अभिनयासह म्हण.

कृती २ : शेवटी 'शीत' येणारे शब्द सांग व लिही.

जसे : उशीत ....

....

कृती ३ : जसे : आईचे – बाळ

याप्रमाणे चित्रातील प्राण्याच्या पिलांना काय म्हणतात ते सांग. हवे असल्यास इतरांची मदत घे.

कृती ४ : वाक्य वाच व वाक्याच्या शेवटी पूर्णविराम (.) किंवा प्रश्नचिन्ह (?) यांपैकी योग्य चिन्ह दे.

१) कोकरू खुदकन का हसले

२) एके दिवशी कोकरू रानात गेले

३) कोकरू कशाला पाहून घाबरले

२८. क्ष ज्ञ अ ॲ ऑ अं अः

कृती १ : चित्र व नाव यांच्या जोड्या जुळव.

यज्ञ	रिक्षा	पक्षी	शिक्षक	नक्षी

कृती २ : चित्र बघ. रिकाम्या जागी 'अ' अक्षर लिही व तो शब्द वाच.

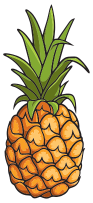			११
......ननस	......ळी	......जगर	......करा

कृती ३ : पुढील चित्रांमधील ॲ व ऑ आवाज येणाऱ्या चित्राला गोल कर.

		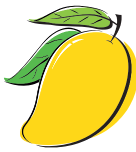	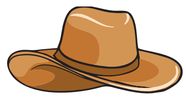		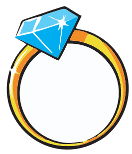
कॉट	अळी	आंबा	हॅट	बॉल	अंगठी

वरील चित्रांमधील ॲ व ऑ आवाज असणाऱ्या चित्राखालील शब्द लिही.

१) ॲ ....
....

२) ऑ ....
....

कृती ४ : अक्षरे क्रमाने लिहून चित्राचे नाव लिही.

	अं र जी	....

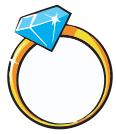	ग अं ठी	....

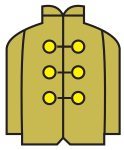	अं खा ग र	....

कृती ५ : फळांची नावे लिही.

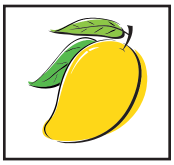

....
....

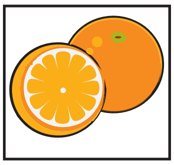

....
....

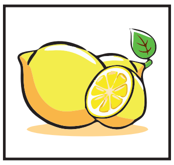

....
....

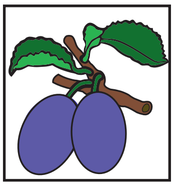

....
....

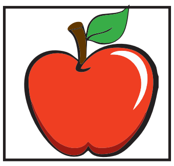

....
....

कृती ६ : अनुस्वार असलेले शब्द वाचून लिही.

नंदन आला, संगीता आली.
रिंगण धरले, अंगण भरले.
सगळे बसले, सोबत– संगत.
रंगत गेली, अंगत – पंगत.

जसे : नंदन.......... ....
....

....
....

कृती ७ : तुझ्या मराठी विषयाच्या पाठ्यपुस्तकातील अनुस्वार असणारे दहा शब्द शोध व लिही.

....
....

....
....

कृती ८ : चित्र बघ. रिकाम्या जागी योग्य अक्षर लिही.

	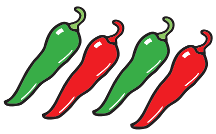	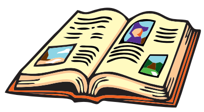	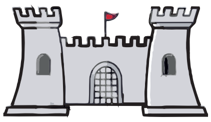	
पण......	मिर......	पु......क	कि......	गो......

कृती ९ : गोलाबाहेरील शब्दाला गोलातील जोडाक्षर जोडून शब्द तयार कर व लिही.

त्या

आम

झाडा

च्या

तुम

दिनू

वर

जसे : त्याच्या ....

....

....

....

....

....

कृती १० : पुस्तकातील व वृत्तपत्रातील ण्या, त्या, म्ह, ल्या ही जोडाक्षरे असलेले शब्द शोधून लिही.

....
....

....
....

कृती ११ : खालील उतारा वाच, जोडाक्षराला गोल कर.

एका तळ्याकाठी एक झाड होते. त्या झाडावर एक कबुतर राहत होते. एके दिवशी सकाळी ते त्या झाडाच्या फांदीवर बसले होते. त्याचे लक्ष तळ्यातील पाण्यात गेले. त्याला पाण्यात एक मुंगी दिसली. त्याने नीट पाहिले, तेव्हा त्याच्या लक्षात आले, की ती पाण्यात बुडत होती. तिला काठावर यायचे होते, पण पाण्याच्या प्रवाहामुळे तिला पाण्याबाहेर येता येत नव्हते. मुंगी बिचारी खूप घाबरली होती. तिला वाचवायला काहीतरी करायला हवे असे कबुतराला वाटत होते, पण काय करावे हे सुचत नव्हते. तेवढ्यात त्याला एक युक्ती सुचली. तो ज्या फांदीवर बसला होता, त्या फांदीवरचे एक पान त्याने मुंगीच्या जवळ टाकले. मुंगी पटकन त्या पानावर चढली आणि सुरक्षितपणे काठावर पोहोचली.

कृती १२ : वरील चित्रातील गोष्टीप्रमाणे तू कोणाला मदत केली असल्यास, कशी मदत केली ते सांग.

कृती १३ : शुभेच्छा देण्यासाठी खालीलपैकी एका विषयावर चौकटीत शुभेच्छा संदेश तयार कर. १) वाढदिवस २) दिवाळी ३) ईद ४) नाताळ

जसे : वाढदिवसाच्या खूप खूप शुभेच्छा!

....

....

....

....

....

....

२९. वाचनपाठ - ४

कृती १ : मला मजा आली.

कैवल्य, अक्षता, ॲना आणि ज्ञानेश यांनी पतंग तयार केले, पंतग उडविण्यात त्यांना मजा आली. तुला अशी मजा केव्हा आली होती, ते लिही.

१) ....
....

२) ....
....

३) ....
....

४) ....
....

कृती २ : चित्र रंगव.

कृती ३ : पुढे दिलेली वाक्ये मोठ्याने वाचून दाखव.

१) जुबेन सोहमच्या घरी आली होती.
२) सोहमकडे खूप खेळणी होती.
३) जुबेन आणि सोहम खेळण्यांशी खेळत होते.
४) जुबेनला सोहमचा टेडी फार आवडला.
५) ती त्याच्याशी खूप खेळली.
६) सोहम बनीशी खेळत होता.
७) दोघांना खेळण्यांशी खेळताना फार मजा आली.

कृती ४ : चित्राऐवजी शब्द वापरून वाक्य वाच.

१) आईने राजूला बाजारातून आणायला सांगितली.

२) आईने राजूला पैसे आणि मास्क दिला.

३) राजूने बाजारात जाताना लावला.

४) घरी आल्यावर राजूने आपले हात 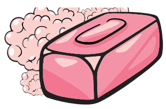 स्वच्छ धुतले.

५) राजूने आई आणि दादाच्या आवडीची आणली होती.

कृती ५ : चित्र बघ. गोष्ट तयार कर व सांग.

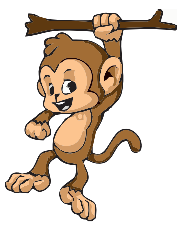 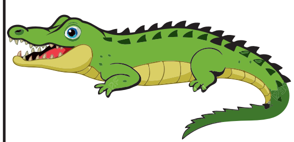

कृती ६ : तू मोबाइल/टीव्ही वर पाहिलेली गोष्ट मित्रांना सांग.

३०. रेघ लहान झाली

कृती १ : ‘रेघ लहान झाली’ गोष्ट सांग.

कृती २ : उभ्या, आडव्या, तिरक्या रेघा वापरून चार चित्रे काढ व रंगव.

१)	२)
३)	४)

चित्रांवरून एक वाक्य तयार कर व लिही.

चित्र-१. ....

....

चित्र-२. ....

....

चित्र-३. ....

....

चित्र-४. ....

....

कृती ३ : खालील चित्रांवरून गोष्ट पूर्ण कर आणि मित्र-मैत्रिणींना सांग.

एकदा अकबराने पैज लावली, जो कोणी रात्रभर थंडीमध्ये थंड पाण्यात उभा राहील, त्याला अकबर भरपूर मोहरा देणार. एका गरीब माणसाला पैशाची निकड होती. त्याने पैज कबूल केली. तो रात्रभर थंडीमध्ये थंड पाण्यात मधोमध उभा राहिला. पण...

- गोष्टीत जी पात्रं आहेत त्यांच्या नावाला गोल कर.

  अकबर, गाढव, बकरी, बिरबल, अकबराचे पहारेकरी, गरीब माणूस, गाय

कृती ४ : खालील चित्र बघ. एकमेकांशी कोण काय बोलत असतील असे तुला वाटते ते सांग.

३१. जंगलात ठरली मैफल

कृती १ : 'जंगलात ठरली मैफल' गाणे ऐक. अभिनयासह म्हण.

कृती २ : कवितेत आलेली वाद्ये सांग.

कृती ३ : खेळ : सांग व लिही.

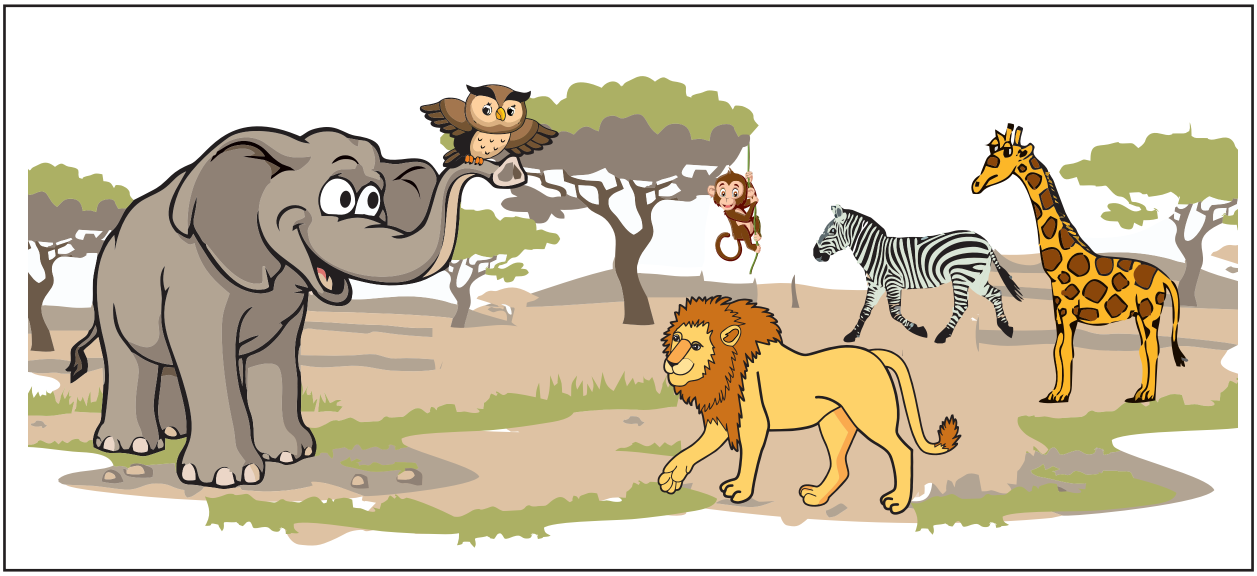

जसे : हत्ती म्हणत असेल – अरे घुबडभाऊ, माझ्या सोंडेवरून ऊठ.

सिंह म्हणत असेल – ....

माकड म्हणत असेल – ....

जिराफ म्हणत असेल – ....

झेब्रा म्हणत असेल – ....

घुबड म्हणत असेल – ....

कृती ४ : गाणे ऐक व म्हण.

पाखरे सारी झाली गोळा
पिंपळाखाली भरली शाळा

कावळ्यांच्या पोरांची काव-काव
चिमणीच्या पोरांची चिव-चिव

पोपटानं केले शुक-शुक
मुलं बसली गुपचूप

प्रार्थना म्हटली कोकिळेने
प्रतिज्ञा म्हटली सांळुंकीने

धडा शिकविला पोपटाने
गोष्ट सांगितली चिमणीने

लपाछपी पळापळी
खेळ शिकविला बगळ्याने

घंटा वाजली शाळेची
पिले पळाली पाखरांची

कृती ५ : कवितेत आलेल्या पक्ष्यांची नावे सांग व लिही.

....
....

कृती ६ : खाली दिलेल्या शब्दांचे यमक जुळणारे शब्द लिही.

गोळा :	....	काव-काव :	....
वाजली :	....	कावळा :	....

कृती ७ : खेळ : जंगल मंगल

जो प्राणी जंगलात असतो त्याच्या पुढे जंगल लिही. पाळीव प्राण्यांच्या नावापुढे मंगल लिही.

१) सशाला वाघाची भीती वाटली.		........जंगल........
२) हत्तीची सोंड लांबच लांब होती.	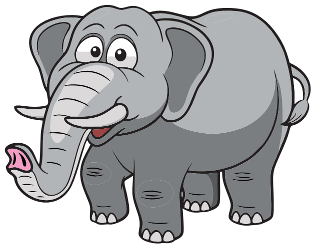	....
३) मांजरीला सोहमने उचलून घेतले.		....
४) गाय झाडाखाली बसली होती.		....
५) माकड झाडावर लटकत होते.		....
६) कोल्ह्याच्या पायात काटा गेला.		....

३२. माझा भारत

कृती १ : चित्रांशी संबंधित चौकोनातील शब्द ओळख व पाहून लिही.

गाय, मोर, जास्वंद, पोपट, तिरंगा, वाघ, क्रिकेट, कमळ, हरीण, हॉकी, सिंह, गुलाब, चिमणी, अशोकस्तंभ

....

....

....

....

कृती २ : वरील चित्रांबद्दल एक वाक्य लिही.

जसे : वाघ मोठ्याने डरकाळी फोडतो.

....

....

....

....

....

....

कृती ३ : खालील वाक्य वाच आणि योग्य चित्रावर बरोबर (✓) अशी खूण कर.

१) हा भारताचा झेंडा आहे.	
२) ही आगगाडी आहे.	
३) हा वाघ आहे.	
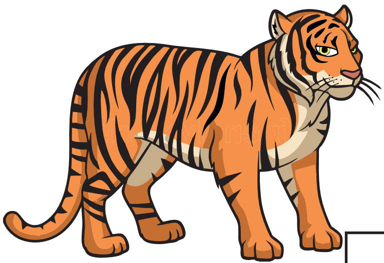	
४) हे झाडाचे पान आाहे.	
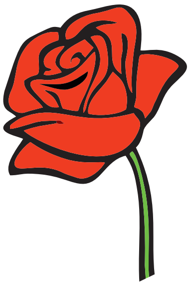	

कृती ४ : चित्र रंगव. गाणे वाच व म्हण.

	मोरा रे मोरा मोरा रे मोरा काय तुझा तोरा रंगीत पिसारा डोक्यावर तुरा
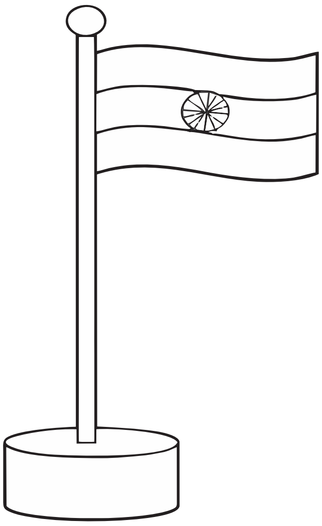	**तिरंगी झेंडा** झेंडा अमुचा प्रिय देशाचा, फडकत वरी महान । करितो आम्ही प्रणाम याला करितो आम्ही प्रणाम ।।
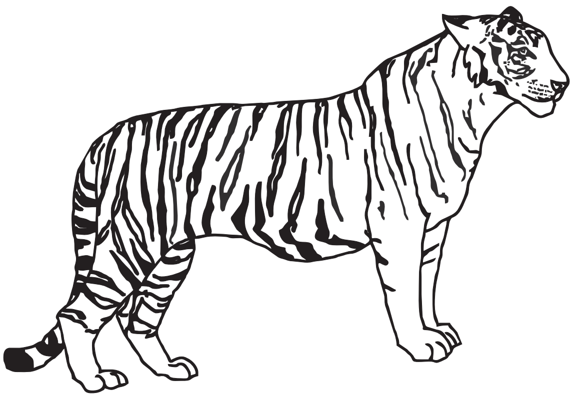	**जंगल झाडीत वाघोबा लपले** वाघाची आरोळी म्हणजे डरकाळी ऐकू आली सकाळी सुरू झाली पळापळी

कृती ५ : खाली दिलेल्या शब्दांचा क्रम स्वरचिन्हांच्या क्रमाप्रमाणे लाव.

पण, पूर, पिपाणी, पाणी, पेरू, पैज, पीठ, पुस्तक, पौष, पोपट, पॅन, पंगत, पॉट

कृती ६ : खाली दिलेले चित्र स्वरचिन्हांच्या क्रमाने जोडून पूर्ण कर व रंगव.

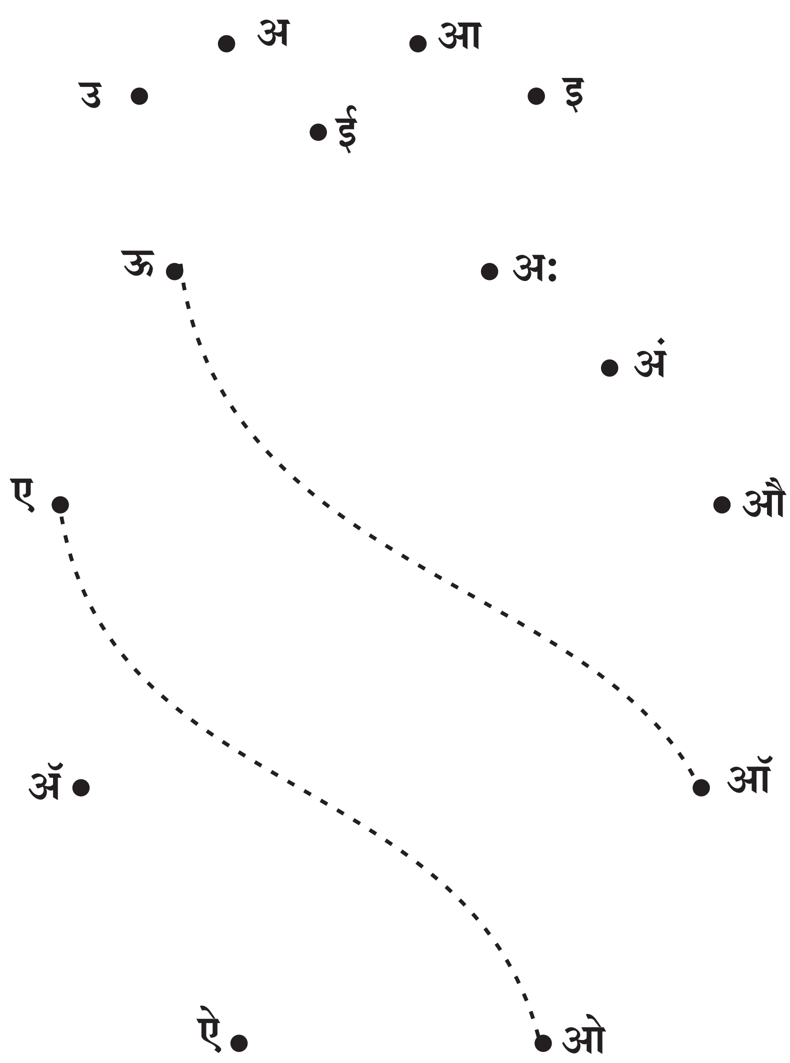

श्रेयनामावली

शिकू आनंदे मराठी : विद्यार्थी कृतिपुस्तिका : इयत्ता – पहिली : विकसन, लेखन व समीक्षण

अ.क्र.	तज्ज्ञ सदस्यांचे नाव	पद	कार्यालय
१.	नम्रता शेजाळ (गटप्रमुख)	अधिव्याख्याता	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, रत्नागिरी.
२.	डॉ. जितेंद्र काठोळे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, अकोला.
३.	संदीप वाकचौरे	विषय सहायक	जिल्हा शिक्षण व प्रशिक्षण संस्था, संगमनेर, अहमदनगर.
४.	चैताली भोसले	सहायक शिक्षक	जिजामाता प्रॅक्टिसिंग स्कूल, सातारा, जि. सातारा.
५.	अनिता जावळे	सहायक शिक्षक	जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळा बोरगाव काळे, ता. जि. लातूर.
६.	श्रीमती रती भोसेकर	मुख्याध्यापक	सरस्वती मंदिर ट्रस्ट, ठाणे.
७.	डॉ. मधुश्री सावजी	निवृत्त शिक्षक	ओंकार बालवाडी, औरंगाबाद.
८.	नम्रता पवार	मुख्याध्यापक	सह्याद्री प्राथमिक विद्यामंदिर, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर.
९.	माधुरी राऊत	सहायक शिक्षक	जिल्हा परिषद शाळा नवघर सफाळे, जि. पालघर.
१०.	वैशाली गाढवे	विषय सहायक	राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे.
११.	डॉ. लता पाडेकर	सहायक शिक्षक	लोकनेते यशवंतराव चव्हाण विद्यानिकेतन क्र. ६, येरवडा, पुणे.
१२.	चित्रा पेंढारकर	सहायक शिक्षक	पं. दीनदयाळ उपाध्याय विद्या मंदिर, मनपा शाळा क्र. ७४, पुणे.
१३.	रोहिणी कोहिणकर	सहायक शिक्षक	गोळवलकर गुरुजी प्राथमिक विद्यालय, पुणे.
१४.	राजश्री औटी	सहायक शिक्षक	गोळवलकर गुरुजी प्राथमिक विद्यालय, पुणे.
१५.	आशा सकट	सहायक शिक्षक	जि. प. प्राथ. शाळा लोणीकंद, ता. हवेली, जि. पुणे.
१६.	चंद्रदीप नादरगे	सहायक शिक्षक	श्री पांडुरंग विद्यालय, कल्लूर, ता. उदगीर, जि. लातूर.

चित्रकोडे

खाली दिलेल्या चौकटीत, दिलेल्या चित्रांच्या नावांतील आद्याक्षरांध्ये शब्द दडलेले आहेत.
ते जोड आणि सांग पाहू ते शब्द.